

Cijena 10 kuna

ISSN 1874-4861

GLAS

ANTIFAŠISTA

Broj 90 - Zagreb, 28. veljače 2014. godine

Predsjedništvo SABA RH

**SNAŽNIJE U
JAVNOSTI
ISTINOM O
ANTIFAŠIZMU**

Jubilarna obljetnica

Deseti korpus je ponos Zagreba

*Međunarodni dan
sjećanja na Holokaust*

**NAJGORI
ZLOČIN U
POVIJESTI**

*Prijedlog židovske
zajednice BiH*

**Partizanski
pokret
„Pravednik
među
narodima“**

Buzet

**Antifašisti
traže da se vjeronauk vrati u crkve**

Tradicionalni Memorijal mira - 26 smrznutih partizana

♦U mrkopaljskom Domu kulture 21. veljače ove godine održana je svečana akademija povodom 70. godišnjice stradavanja 26 partizana na Matić-poljani

Sjećanje je to na tragediju koja se dogodila u vrijeme NOB-a, u noći između 19. i 20. veljače 1944. godine, kada je 2. brigadu 13. Primorsko-goranske divizije tijekom noći, zadesilo zimsko nevrijeme, a uslijed iznimno niskih temperatura, 26 mlađih partizana se smrznulo i izgubilo živote.

Na svečanoj akademiji je zamjenik primorsko-goranskog župana Petar Mamula naglasio potrebu da se ova tragedija, bez obzira na protek vremena, ne zaboravi i poručio da svi moramo biti zahvalni borcima koji su sudjelovali u antifašističkom pokretu, jer da nije bilo njih, ni mi danas ne bismo živjeli u slobodnoj Hrvatskoj. Na legendarnoj Matić-poljani, 26 kamenih stupova svjedoči o tužnoj epopeji naših junaka, kazao je Dinko Tamarić, predsjednik SABA Primorsko-goranske županije.

Dok smo živi dijelit ćemo sjećanje na sve ono što se dogodilo na ovim poljanama za vrijeme rata. Poštivanje prošlosti nužno je da

bismo imali svjetlu budućnost, kazao je preživjeli sudionik marša Vladimir Konestabo.

Memorijal u Mrkoplju je svojim prisjećanjem na tragican dođaj prije sedam desetljeća jedan od odgovora onima koji žele mijе-

njati povijest, naglasio je na svečanoj akademiji predsjednik SABA RH Franjo Habulin i dodao: Ne dopustimo revizije Drugog svjetskog rata koje nemaju veze s povijesnom istinom!

R.G.

Svečana akademija u Mrkoplju

Sretan 8. ožujak - Međunarodni dan žena!

žele vam

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske
i uredništvo »Glasa antifašista«

Slike na 1. stranici: Konstituirajuća sjednica Predsjedništva SABA RH / Obljetnica X. zagrebačkog korpusa

Nakladnik: Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, 10000 Zagreb, Pavla Hatza 16. Telefoni: (01) 48 39 996 i 48 39 997, fax: (01) 48 40 826, <http://www.sabh.hr>, e-mail: sabh@sabh.hr - Žiro račun: 2360000-1101546344 (Zagrebačka banka). OIB: 78328494160. Uredništvo: Katica Sedmak (glavna urednica), Bojan Miroslavljev, Savan Tomašević, Antun Zibar, Zvonko Petrinjak (grafički urednik), e-mail: glas.antifasista@sabh.hr - Temeljem mišljenja Ministarstva kulture Republike Hrvatske, broj 523-03-1/7-96-01 od 12. ožujka 1996. godine, »Glas antifašista« smatra se proizvodom iz članka 18 točka 13 Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga. Tisk: »Brankograf« Odranska 18, Zagreb.

Snažnije u javnost s istinom o antifašizmu

•Prva konstituirajuća sjednica Predsjedništva SABA RH, nakon izborne skupštine, održana je 29. siječnja pod predsjedavanjem novog predsjednika Franje Habulina. Članovi Predsjedništva su potvrdili tekst zaključaka usvojenih na izbornoj skupštini 7. prosinca 2013. godine te verificirali izbor članova Predsjedništva i šest potpredsjednika SABA RH

Po položaju članovi Predsjedništva su predsjednik, zamjenik predsjednika i glavni tajnik SABA RH. zajedno s ko-optiranim članovima iz redova javnih i kulturnih djelatnika u Predsjedništvu SABA RH ima ukupno 29 članova.

Na sjednici je usvojen godišnji plan rada i zadataka i projekata za natječe. Glavni tajnik SABA RH **Miroslav Kirinčić** obrazložio je projekt kojem je cilj ute-meljenje Dokumentacijskog centra antifašizma Hrvatske koji bi sustavno prikupljao i prezentirao građu koja se odnosi na antifašističku borbu i tradiciju. Posebno je naglasio značaj digitaliziranih sadržaja kroz digitaliziranu biblioteku, fototeku, fonoteku i filmoteku antifašizma.

SABA će više pažnje posvetiti odnosima s medijima i ići u javnost s istinom o antifašizmu putem knjiga i drugih izdanja SABA RH, a posebno i Glasu antifašista. Napomenuo je da je napravljena „površna analiza Glas“ te konstatirao da naklada Glas opada, „ali da je dostupan i na web stranici SABA RH“ koja bilježi značajan broj posjeta. Kirinčić je spomenuo i upravo otvorenu izložbu u prostorijama SABA RH na kojoj su prvi put javno prikazane i dosad nepoznate fotografije iz vremena Narodnooslobodilačke borbe. Potom je govorio o projektima koje SABA RH nudi prema Saboru, Vladi i ministarstvima, ali i prema Europskoj uniji.

U raspravi je **Nikola Opačić** naglasio značaj Bolmanske bitke o kojoj će, kako je rečeno, biti u rujnu ove godine organiziran okrugli stol.

Katica Sedmak je upozorila da se „Glas antifašista“ financira kao projekt i da bi list trebalo distribuirati na skupovima antifašista, kao što je na primjer u Jasenovcu ili Brezovici, a ne samo kons-tatirati da „naklada opada“ bez navođenja i ovih činjenica.

Branko Grošeta je upozorio da treba organizirati stručnu izradu programa za Europsku uniju iz SABA RH, ali i iz udru-ga naših članica. Valjalo bi formirati tim u SABA RH koji bi bio servis i za udruge, kazao je Grošeta. To znači da bi se radili projekti i za Republiku Hrvatsku i za EU, s kojima bi se privukla značajna sredstva.

Krešimir Sršen je ukazao na povijesni značaj Visa u NOB-u, zatim obljetnice oslobođenja Dalmacije, a posebno obilježavanje obljetnice prve Vlade u Splitu,

a **Josip Milat** je dodao da je obljetnica formiranja Vlade nacionalni događaj i da bio pokrovitelj trebao biti predsjednik Vlade.

Dinko Tamarut je podsjetio na povijesni značaj memorijala „26 smrznutih partizana“ na Matić Poljani.

Članica Mladih antifašista **Iva Ivšić** upozorila je da mladi mogu i znaju raditi projekte i da su već za to sposobljeni. **Branko Dolenc** je tražio da SABA RH bude suorganizator obilježavanja i obljetnice brigade Mihovil Pavlek Miškina.

Zajednica ili forum antifašista

O inicijativi za osnivanje Saveza anti-fašističkih udruženja govorio je **Juraj Hrženjak**. Treba naći načina kako u Hrvatskoj objediniti sve udruge koje djeluju antifašistički. Moramo imati frontu protiv neofašizma. Predložio je da Predsjedništvo imenuje Inicijativni odbor za provode.ove aktivnosti na čelu kojeg treba biti predsjednik SABA RH Franjo Habulin, te da članovi budu **Božo Rudež, Jagoda Šmidt Milidrag i Juraj Hrženjak**.

Inicijativa je prihvaćena, a Marinko

Vlašić je upozorio da se ne može govoriti o jedinstvenoj organizaciji i da ne treba brkati te pojmove. Te, po riječima Vlašića, ne treba ni nositi naziv- zajednica.

Branko Dolenc je predložio da se treba zvati Forum antifašista. I da je taj prvotni prijedlog i najbolji.

Ratko Maričić je rekao da je inicijativa došla s više strana, od udruga koje imaju antifašistički svjetonazor. No, treba dati odgovor na pitanje hoćemo li ići tako da SABA ostane autonoman i da surađuje ili se ide u viši oblik - u formiranje zajednice antifašista koja bi imala i statut i bila pravna osoba.

Branko Čačuga, predstavnik Udruge dragovoljaca domovinskog rata predložio je da naziv bude Zajednica udruga antifašista „Vladimir Nazor“. Mi smo išli u Domovinski rat nastavljući tradicije NOR-a, kazao je Čačuga i zapitao - što bi bilo s Hrvatskom da nije bilo antifašizma?

Članovi Predsjedništva su odgodili raspravu ovoj temi i time omogućili da se dođe do zajedničkog prijedloga, s tim da je za sada bliži stav da to bude forum antifašista, u kojem bi sve udruge zadržale svoju autonomost, ali bi se okupljale i usko surađivale.

Odaziv na prvu sjednicu Predsjedništva SABA RH u novom sastavu bio je velik, a zapažen je i povećan broj mlađih antifašista

Radna tijela SABA RH

Predsjedništvo SABA RH imenovalo je predsjednike radnih tijela SABA RH. Predsjednik Odbora za očuvanje antifašističkih tradicija i tekovina RH bite će **Vinko Šunjara**, Odbora za međunarodne odnose **Jovan Vejnović**, Odbora za koordinaciju udruga mladih antifašista **Veronika Koloman**, Odbora za koordinaciju udruga žena antifašistkinja **Višnja Hotko**, Odbora za znanstvena i stručna istraživanja **Rea Ivanuš**, Odbora za nakladničku i informativnu djelatnost **Katica Sedmak**, Odbora za suradnju antifašističkih i udruga iz Domovinskog rata **Mladen Matijašec**. Imena zamjenika predsjednika i članova svih odbora će biti nakon konzultacija naknadno određena. Imenovana je i Sekcija SABA RH za muzejsku i spomeničku baštinu, na čelu koje će biti **Nataša Mataušić**, a članovi su **Vesna Teršelić**, **Juraj Hrženjak**, **Božo Rudež**, **Mario Šimunković**, **Duro Kalanja** i **Miroslav Kirinčić**.

Na sjednici je istaknuto da se u zajednicama i savezima udruga antifašističkih boraca i antifašista na razini županija osnivaju, temeljem interesa tih organizacija, istoimena radna tijela koja pomažu u radu organizacija na županijskoj razini.

U prijedlogu Statuta na skupštini bilo je navedeno da su svi predsjednici radnih tijela SABA RH članovi Izvršnog odbora Predsjedništva. Takav tekst Statuta, upozorenje je u raspravi, je i usvojen na Skupštini, ali su poslije došla drugačija tumačenja. Stoga je bila i preslušana snimka Skupštine iz koje se moglo zaključiti da je Statut usvojen upravo u tekstu koji određuje da svi predsjednici radnih tijela budu i članovi Izvršnog odbora kao operativnog tijela. Zaključeno je da se još jednom presluša snimak i na temelju toga naknadno precizira zaključak.

Odluka o formiranju Fonda solidarnosti

Predsjedništvo je donijelo i odluka o formiranju Fonda solidarnosti radi organiziranja solidarne pomoći članovima Saveza antifašističkih boraca i antifašista, odnosno članovima udruga antifašističkih boraca i antifašista.

U sklopu Fonda solidarnosti organiziraju se sadržaji kojima se na različite načine pomaže članovima SABA RH. Ti se sadržaji ostvaruju volonterskim radom članova SABA RH i finansijskim sredstvima koja se za potrebe Fonda solidarnosti prikupljaju donacijama.

Predsjednik SABA RH Franjo Habulin i zamjenik predsjednika Josip Milat

Sredstva u Fondu solidarnosti mogu uplaćivati pravne i fizičke osobe na poseban podračun SABA RH s naznakom: Fond solidarnosti.

Poslovima Fonda solidarnosti upravlja Izvršni odbor Predsjedništva SABA RH, kao Upravni odbor Fonda solidarnosti. Zaključeno je da predsjednik Izvršnog odbora Predsjedništva SABA RH bude i predsjednik Upravnog odbora solidarnosti.

Kako je rečeno, sredstva solidarne pomoći iz Fonda solidarnosti mogu se dodjeljivati članovima udruga antifašističkih boraca i antifašista, koji su socijalno ugroženi, temeljem kriterija za pomoći pri liječenju, odnosno za lijekove, za pomoći pri podmirivanju troškova prehrane i stanovanja i za druge potrebe, uz obrazloženje domicilne udruge, odnosno zajednice ili saveza udruga antifašističkih boraca i antifašista. Za finansijsku pomoći potrebno je pisano mišljenje domicilne udruge antifašističkih boraca i antifašista, te nadležnog centra za socijalni rad.

Članarina i jedinstvene članske iskaznice

Članovi i članice udruga antifašističkih boraca i antifašista uplaćuju godišnju članarinu svojim domicilnim udrugama za 2014. godinu u visini do 50 kuna. Udruge antifašističkih boraca i antifašista uplaćuju

zajednicama, odnosno savezima antifašističkih boraca i antifašista na području županija 15 posto od prikupljene članarine, osim udruga koje imaju manje od 50 članova. Zajednice ili savezi antifašističkih boraca i antifašista u županijama uplaćuju Savezu antifašističkih boraca i antifašista RH 15 posto od prikupljene članarine.

Predsjedništvo je donijelo i Odluku o sadržaju i obliku pristupnice i članske iskaznice kojom u članstvo udruga antifašističkih boraca i antifašista pristupaju fizičke i pravne osobe. Na temelju pristupnice udruge antifašističkih boraca i antifašista izdaju svojim članovima članske iskaznice, koje su jedinstvene po sadržaju i obliku za sve udruge.

Predsjedništvo je usvojilo Zaključak o popisu spomeničke baštine NOB-a kojom se predlaže zajednicama, odnosno savezima antifašističkih boraca i antifašista županija i Savezu antifašista Istarske županije da pokrenu aktivnosti na popisivanju spomeničke baštine NOB-a na svom području. Prijedlog za pokretanje radnji provođenja odluke o primjeni Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i Deklaracije o antifašizmu Hrvatskog sabora prihvaćen je na sjednici Skupštine SABA RH održanoj 7. prosinca 2013. godine. Na taj način će se, kako je navedeno, dobiti cijeloviti pregled spomeničke baštine po županijama, gradovima i općinama, utvrđen na temelju službenih evidencija državnih, regionalnih i lokalnih organa vlasti.

Objašnjeno je da popisivanje spomeničke baštine NOB-a valja uraditi na način da svim načelnicima općina i gradonačelnicima gradova valja uputiti dopis u kojem se traži izvod iz prostornog plana spomeničke baštine NOB-a. Istodobno Konzervatorskim odjelima županija i Konzervatorskom zavodu Grada Zagreba treba uputiti dopis u kojem se traže izvodi ili kopije konzervatorskih podloga spomeničke baštine NOB-a. Na temelju dobivenih podataka će se sačiniti skupni popisi spomeničke baštine, zasebno za izvode iz prostornih planova, a zasebno za izvode iz konzervatorskih podloga. Popisivanje spomeničke baštine valja sačiniti do kraja 2014. Navedeno je da Koordinaciju popisivanja spomeničke baštine vodi

Sekcija SABA RH za muzejsku i spomeničku baštinu.

Zahvala Đuki Hrženjaku

Na kraju sjednice Predsjedništva Juraj Hrženjak, jedan od najistaknutijih antifašističkih boraca i antifašista najavio je da se povlači iz aktivnog sudjelovanja u SABA RH, obzirom na zdravstveno stanje i godine života, dodavši: „Moj osobni višegodišnji angažman u SABA RH bio je iskren i pošten. Ponosan sam na ono što sam učinio, zajedno s vama u SABA RH.“ Zahvalio je svima na vrlo lijepoj suradnji, a posebno bivšim predsjednicima Ivanu

Fumiću, Kreši Piškuliću, Vesni Čulinović – Konstantinović i Ratku Maričiću.

Ostao sam i dalje član Savjeta Predsjedništva SABA RH i Sekcije za muzejsku i spomeničku baštinu. Nastojat ću dati svoj doprinos koliko budem mogao, a objektivno više ne mogu sudjelovati koliko sam sudjelovao, rekao je Hrženjak.

Zahvaljujući mu, predsjednik SABA RH Franjo Habulin je naglasio da ih je Đuka Hrženjak iznenadio ovom najavom. Zahvalio mu je za krupan doprinos koji je dao u SABA RH i najavio da će tim povodom biti upričen i službeni susret. Habulin je izrazio nadu da će Đuka i dalje biti angažiran u SABA RH onolikom koliko bude u mogućnosti.

K.S. S.T. i B.M.

Članovi Predsjedništva SABA RH

a) Članovi Predsjedništva po položaju – predsjednik, zamjenik predsjednika i tajnik SABA RH:

Predsjednik SABA RH: Franjo Habulin

Zamjenik predsjednika SABA RH: Josip Milat

Tajnik SABA RH: Miroslav Kirinčić

b) Po jedan izaslanik svake zajednice, odnosno saveza antifašističkih boraca i antifašista županija (UABA):

Savez antifašista Istarske županije: Edo Jerman, Buzet

SABA Primorsko-goranske ž.: Darko Fanuko, Krk Ličko-senjska ž. (UABA Donji Lapac): Stevan Opačić

ZUABA Zadarske ž.: Jakov Jukić, Zadar

ZUABA Šibensko-kninska ž.: Joško Ferara, Tribunj

ZUABA Splitsko-dalmatinske ž.: Krešimir Sršen, Split

ZUABA Dubrovačko-neretvanske ž.: Marinko Vlašić, Dubrovnik

ZUABA Zagrebačke ž. i Grada Zagreba: Petar Raić,

ZUABA Karlovačke ž.: Biserka Vranić, Ozalj

ZUABA Sisačko-moslavačke ž.: Milovan Bojčetić,

ZUABA Varaždinske ž.: Milivoj Dretar

Međimurska ž. (UABA Čakovec): Zvonimir Golub

ZUABA Krapinsko-zagorske ž.: Mladen Cvetko

ZUABA Koprivničko-križevačke ž.: Branko Dolenc

ZUABA Bjelovarsko-bilogorske ž.: Stjepan Gomerčić

ZUABA Požeško-slavonske ž.: Kata Holjevac Brodsko-posavska ž. (UABA Slavonski Brod): Josip Valenta

ZUABA Virovitičko-podravske ž.: Vladimir Jurić

ZUABA Osječko-baranjske ž.: Nikola Opačić

ZUABA Vukovarsko-srijemske ž.: Lazo Đokić

c) Potpredsjednici iz regija koje verificira Predsjedništvo SABA RH iz svog sastava na temelju prijedloga županijskih organizacija:

Potpredsjednik SABA RH: Tomislav Ravnić (Istra),

Potpredsjednik SABA RH: Dinko Tamarut (Primorsko-goranska),

Potpredsjednik SABA RH: Branko Grošeta (Dalmacija),

Potpredsjednik SABA RH: Stjepan Gomerčić (Sjeverozapadna Hrvatska)

Potpredsjednik SABA RH: Ivan Fumić (Zagreb-kačka),

Potpredsjednik SABA RH: Nikola Opačić (Slavonija),

d) Članovi Predsjedništva iz reda javnih i kulturnih djelatnika koje Predsjedništvo kooptira na temelju kriterija utvrđenih odlukom Predsjedništva:

Dragan Markovina

Ivan Fumić

Tomislav Ravnić

Dinko Tamarut

Branko Grošeta

Mladen Matijašec

Najgori zločin u povijesti

Predsjednik Sabora Josip Leko rekao je da je brutalno nacističko iživljavanje trajalo takoreći od prvih dana Hitlerove diktature, punih dvanaest godina, ali pravi razmjeri te, do tada nevidene, detaljno isplanirane i sustavno provedene politike uništenja postali su vidljivi tek na kraju Drugog svjetskog rata, ulaskom savezničkih trupa u "tvornice smrti" od kojih je najveća bila koncentracijski kamp Auschwitz-Birkenau. U Hrvatskoj jednu od takvih zastrašujućih stranica prošlosti, najtamnijih, najnehumanijih predstavlja ustaški logor smrti Jasenovac, nastao po uzoru na zloglasne nacističke koncentracijske logore. Upitao se zašto je Ujedinjenim narodima trebalo čak 60 godina da proglaše Međunarodni dan sjećanja na žrtve Holokausta te ustvrdio da su druge europske države dugo vremena zatvarale oči pred krvavim događajima u Njemačkoj, kao što su zatvarale oči i pred krvavim događajima na našim prostorima 1990-ih, sve do pokolja u Srebrenici.

-Žrtava Holokausta prisjećamo se da se više nikad ne bi ponovili ratovi i genocidi, da nas više nikad ne obuzme zaborav, zaključio je Leko.

Obraćajući se okupljenima, predsjednik Vlade Zoran Milanović nazvao je Holokaust najgorom stvari u povijesti čovječanstva „koju je jedna politička klika nametnula njemačkoj naciji u trenutku duboke krize, apatije i beznađa“. Ustvrdio je da do travnja 1941. u Europi nije bilo koncentracijskih logora ni masovnih egzekucija po osnovi vjere i porijekla.

-To se u tom travnju mijenja osnivanjem Nezavisne Države Hrvatske koja je u nekoliko tjedana krenula s masovnim ubojstvima ljudi druge vjere i nacije. Prvo Srba, a odmah nakon toga i Židova. To se dogodilo nekoliko mjeseci prije napada na Sovjetski Savez. Tek nakon tog trenutka, krajem lipnja 1941. u istočnoj Europi počinju masovna ubojstva, prije svega Židova, ustvrdio je Milanović.

Protiv takve države, Hrvatske, tzv.

•Hrvatski sabor obilježio je Međunarodni dan sjećanja na Holokaust prigodom sjednicom kojoj su prisustvovali i predsjednik Republike Ivo Josipović, predsjednik Vlade Zoran Milanović, predstavnici Koordinacije židovskih općina, članovi Židovske vjerske zajednice Bet Israel, predstavnici ostalih vjerskih zajednica u Hrvatskoj, saborski zastupnici i ministri, predstavnici diplomatskog zbora te uglednici iz javnog i društvenog života

NDH trebalo je ustati, i to je učinilo puno Hrvata, ne tisuću, nego deseci i stotine tisuće Hrvata.“

Nakon toga, kaže Milanović „došao je komunizam, došla je osveta. Osveta naprsto moralno nije opravdana. Dogodila se osveta, a prije te osvete dogodilo se masovno ubojstvo zatvorenika koji su

Predstavnici državnog vrha polažu cvijeća na Instalaciju „K19“ na Trgu žrtava fašizma

Sjednica Hrvatskog sabora posvećena sjećanju na žrtve Holakusta

samo htjeli pobjeći na slobodu iz Jasenovca. Ni to ne opravdava osvetu koja se dogodila mjesec dana kasnije.“

U povodu Međunarodnog dana sjećanja na Holokaust, predsjednik Republike Ivo Josipović, predsjednik Hrvatskog sabora Josip Leko i Vlade Zoran Milanović položili su cvijeće i odali počast svim žrtvama kod instalacije “K19” umjetnika **Zlatka Kopljara**, na Trgu žrtava fašizma u Zagrebu.

Publicist **Slavko Goldstein** podsjetio je da su 27. siječnja 1945. prvi odredi ruske Crvene armije oslobodili zatočenike logora Auschwitz Birkenau i Svjetska židovska zajednica odlučila je da se na taj dan obilježava Dan Holokausta. Upravo tamo stradalo je najviše Židova, vjerojatno 1,5 milijun od ukupno šest milijuna stradalih, rekao je.

Taj se dan prvi put ovdje dostojno obilježava pred spomenikom “K19”, načinjenog od cigli iz zida logora Jasenovac, visokog četiri i debelog dva metra, da logoraši ne bi mogli pobjeći. Gradili su ga upravo oni i mnogi su pri tom poginuli, jer tko god nije mogao raditi bio je na licu mjesta ubijen. Te cigle su pravi i dostojan spomenik tome i dragi mi je da je državni vrh obilježio ovaj dan odavanjem počasti svim stradalima, rekao je Goldstein.

U logoru Jasenovac, prema popisu koji imamo, stradalo je oko 85.000 ljudi, a vjerojatno gotovo 100.000, jer se računa da ih oko 10 do 20 posto nije popisano. To je spomenik njima i u Zagrebu, poručio je.

Upitan o negiranju Holokausta, Goldstein je rekao kako Hrvatska čista stranka prava i njezin predsjednik **Josip Miljak** to izravno čine prijetićim pismom ravnateljici Javne ustanove Spomen područja

Jasenovac. Takve su stvari u drugim zemljama kažnjive, istaknuo je Goldstein, napomenuvši da je nedavno pročitao kako je jedan čovjek u Beču uzviknuo “Heil Hitler!” i za to osuđen na pet godina zatvora. U Hrvatskoj čujemo “Za dom spremni”, a da nitko nije, koliko mi je poznato, pozvan na saslušavanje iako je to ravno pozdravu “Sieg - Heil!” u Njemačkoj.

Mislim da će obilježavanjem Holokausta kakvom svjedočimo, ljudi početi shvaćati da je pod pozdravom “Za dom spremni” u Jasenovcu ubijeno gotovo 100.000 ljudi, a da ne govorimo o ostalih 26 logora na području Nezavisne države Hrvatske, naglasio je Goldstein.

Autor instalacije Zlatko Kopljari kazao je kako je čuo da su napuštajući Jasenovac, ustaše razorile logor, pa su ljudi koji su se vraćali u razorene domove iskoristili pronađenu ciglu za obnovu kuća. Pomislio sam kako bi bilo dobro izložiti tu ciglu, ugrađenu u jednu kuću, pa su od njih napravljene skulpture simbolički stavljene na europske. I to ne bez razloga, jer probleme koje imamo i trebamo raščistiti su i europski i globalni problem, u drugaćim povijesnim okolnostima pojedinih zemalja, istaknuo je Kopljari.

Predsjednik Srpskog narodnog vijeća **Milorad Pupovac** rekao je kako je Trg žrtava fašizma pravo mjesto za tu umjetničku instalaciju kojom je logor Jasenovac približen građanima Zagreba. S tim ciglama je, ne samo prostorno, nego i vremenski približen našem vremenu. Ponosan sam što danas možemo biti ovdje i pokazati da se strašno povijesno zlo konenzirano u opekama ne smije zaboraviti, a olako se zaboravlja u našem vremenu.

Predsjednik saborskog Odbora za

Poruka predsjednika Josipovića

Antifašisti su doprinijeli pobjedi dobra nad zlom

Povodom Međunarodnog dana sjećanja na žrtve Holokausta i zločina protiv čovječnosti, predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović uputio je 27. siječnja 2014. sljedeću poruku:

„Na današnji Međunarodni dan sjećanja na žrtve Holokausta i zločina protiv čovječnosti podsjećamo se strašnog zločina genocida nad židovskim narodom tijekom Drugog svjetskog rata. Sjećamo se i svih drugih žrtava genocida i zločina protiv čovječnosti. Nažalost, i u Hrvatskoj je tijekom Drugog svjetskog rata pronacistički ustaški režim provodio Holokaust i počinio brojne masovne zločine, ne samo protiv Židova, već i protiv Srba, Roma i drugih, uključujući i velik broj Hrvata koji se nisu slagali s politikom NDH-a. Antifašistički pokret u Hrvatskoj dao je nemjerljiv doprinos pobjedi dobra nad zlom.“

Povijest nas obvezuje da nikada ne zaboravimo strašne zločine s kojima se susrelo čovječanstvo, da mlade generacije učimo o povijesti, ali i o potrebi da se svi zajedno suprotstavimo politikama mržnje i netolerancije. Neka mir, sloboda i ljudska prava budu temelji ljudske civilizacije!“

ljudska prava i prava nacionalnih manjina **Furio Radin** kazao je kako instalacija snažno odražava što je bio logor Jasenovac i šalje poruku “da se više nikad ne ponovi”, budući da opasnost u svijetu itekako postoji, a nedavno je nasilja i agresije bilo i na ovim prostorima.

Rabin Židovske općine **Moše Prelević** održao je kratku molitvu za žrtve holokausta.

R.I.

„Susretom opatijskih srednjoškolaca s Olegom Mandićem, koji je kao dječak proveo dvije godine u Auschwitzu, obilježen je Dan sjećanja na Holokaust“

Programom »Memento« koji je organizirala Udruga antifašističkih boraca i antifašista Opatije u suradnji s opatijskim srednjim školama, a predvodi ih gimnazija »Eugen Kumičić«, 27. siječnja je u Villi Antonio obilježen Svjetski dan sjećanja na Holokaust.

Na projekciji dokumentarnog filma „Godine kobnih iskustava“ koji govori o sjećanjima na strahotne dane što su ih Oleg Mandić i njegova obitelj proveli u koncentacijskom logoru Auschwitz, kao i u razgovoru s protagonistom ovih stravičnih događaja iz naše povijesti, sudjelovalo je stotinjak srednjoškolaca koji su do zadnjeg mesta ispunili dvoranu Ville Antonio.

– Na današnji dan 1945. godine

Srednjoškolci razgovarali o logoru Auschwitz

sovjetska vojska oslobodila je koncentrački logor Auschwitz, stoga je on posvećen Holokaustu, stradanju Židova i drugih logoraša u nacističkim koncentračkim logorima, kazala je profesorica Tatjana Matetić iz opatijske gimnazije. Istaknula je kako je riječ Holokaust izvorno označavala žrtvu paljenicu, no taj je pojam uzet kao simbol koji označava stradanje velikog broja ljudi za vrijeme nacističkog režima.

– Auschwitz je simbol toga stradanja. U mjestu u blizini Krakova otvoren je 1940. godine i tada su se u njega dovodili antifašisti i protivnici nacističkog režima, a od 1942. godine i Židovi, te niz drugih skupina čiji su pripadnici ov-dje stradali – Romi, Slaveni, komunisti, antifašisti, homoseksualci, objasnila je Matetić srednjoškolcima.

Opatijac Oleg Mandić je kao dječak iskusio strahote ovog logora, u kojem je proveo dvije godine. Između ostaloga, u tom je logoru Mandić bio jedno vrijeme smješten i na odjelu danas zloglasnog dr. Mengelea, na kojem su bila smještena djeca-blizanci.

Bio je posljednji logoraš koji je to mjesto smrti, logor Auschwitz, napustio živ. Svoja sjećanja prenio je mladim naraštajima pomoću filma u kojem su opisane kalvarije njegove obitelji s fašističkim i nacističkim režimima, ali i putem razgovora nakon odgledanog dokumentarca. Srednjoškolce je najviše zanimalo odnos s dr. Mengeleom, atmosfera u logoru, kao i izostanak svake inicijative da se logoraši, koji su bili brojniji, pokušaju organizirati i svladati stražare, te se tako osloboditi. Mandić je potanko odgovarao na sva njihova

Razgovor s opatijskim srednjoškolcima na temu Holokausta

U riječkom Art-kinu prikazana su dva dokumentarna filma o strahotama logora

pitanja, pokušavajući im prenijeti tu atmosferu straha i letargije koja vrlo brzo prevlada kod logoraša po dolasku u konclogor. „Bila je to izuzetno dobro organizirana industrija smrti. U logoru se proizvodila smrt“ rekao je među ostalim Mandić.

Na predavanju u Vili Antonio i projekciji filma bili su nazočni i gradaonacelnik Ivo Dujmić, te njegovi za-

mjenici Marina Gašparić i Fernando Kirigin.

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana sjećanja na žrtve Holokausta, u Rijeci - u Art-kinu prikazana su dva dokumentarna filma. Prvi je bio „Sjećanja na Kampor“ Rasima Karalića, a drugi „Povratak posljednjeg“ Igora Paulića. „Povratak posljednjeg“ vodi nas gotovo sedamdeset godina u

prošlost. U vrijeme kada se život pojedinca označavao brojem i kada je sudbina mnogih postala dijelom crne statistike nacističkih logora i njihove „industrije smrti“.

Premijeri je prisustvovao i junak filma, Oleg Mandić, koji je kao 11-godišnji dječak bio je posljednji uznik koji je živ napustio najveći i najozloglašeniji nacistički logor za istrebljenje, Auschwitz – Birkenau. Za potrebe snimanja Mandić je s filmskom ekipom ponovo posjetio logor i prošetao mjestom na kojem je svjedočio patnjama i masovnom stradanju ljudi. Film „Povratak posljednjeg“ potresao je gledatelje, koji su dugim pljeskom nagradili filmsku ekipu, ali i izrazili svoje poštovanje Olegu Mandiću, čovjeku iza čijih su leđa simbolično zatvorena vrata najozloglašenijeg nacističkog logora.

Uz Igora Paulića koji potpisuje režiju i scenarij (u suradnji s Olegom Mandićem) te fotografiju, u realizaciji filma sudjelovali su i snimatelji Damir Jevtić, montažer Danijel Sorola, stručni suradnik Igor Francesco te autor glazbe Goran Troha.

G.O.

Izložba u Rotterdamu

Predmeti s pričom iz 2. svjetskog rata

•Među izloženim predmetima su i dječje pikule žrtve Holokausta - male Ane Frank, zatim džemperić ispleteni u neimaštini rata od pseće dlake, dječja kolica, bijela zastava...

Muzej Kunsthala u Rotterdamu postavio je 5. veljače izložbu "Drugi svjetski rat kroz stotinu predmeta", u kojoj svaki predmet prati jedinstvena ratna priča. Među tim predmetima je i novootkrivena kutija s dječjim pikulama koje su pripadale jednoj od najpoznatijih žrtava holokausta, maloj Ani Frank.

Izložba objedinjuje stotinu iznimnih predmeta iz 25 ratnih muzeja i muzeja pokreta otpora u Nizozemskoj. Događaji vezani uz te predmete bude osobna sjećanja, emocije i odbojnost prema ratnim godinama od 1940. do 1945. godine piše u najavi izložbe muzeja Kunsthala.

Cak i najmanji predmeti iza sebe skrivaju priče. Među eksponatima izloženim u muzeju je i bijela zastava, koju je njemački natporučnik Gerrit van Ommering izradio na brzinu od drške metle i plahte, s tragovima krvi za predaju okupacijskih snaga u Rotterdamu. Tamo je i dječji džemper kojeg je u ratnim godinama neimaštine isplela

jedna Nizozemka od dlake psa koju je skupljala više godina.

Ova jedinstvena izložbama izložba

bit će otvorena tri mjeseca - od 5. veljače do 5. svibnja ove godine.

S.A.

Izložba predmeta s pričom iz rata u muzeju Kunsthala u Rotterdamu

Deseti korpus je ponos Zagreba

♦Zagreb ima trg koji nosi ime čovjeka koji je vodio antifašističku borbu i nadam se da to ime nikada neće biti promijenjeno, istaknuo je dr. Ivo Josipović, predsjednik RH na 70. obljetnici Desetog zagrebačkog korpusa, dobivši buran pljesak

Pod pokroviteljstvom i uz sudjelovanje predsjednika Republike Hrvatske dr. Ive Josipovića, u do posljednjeg mjeseca popunjenoj velikoj vijećnici Gradske skupštine, svečano je obilježena 70. obljetnica 10. korpusa zagrebačkog Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske, koji je formiran 19. siječnja 1944. godine. U njegovim redovima u Drugom svjetskom ratu borilo se oko dvadeset tisuća antifašističkih boraca, od kojih je 7.786 poginulo i ranjeno.

Svečanu akademiju u čast jubileja organizirao je Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske u suradnji s Gradom Zagrebom. Uz borce korupsa i druge sudionike NOR-a, na skupu je bilo i više saborskih zastupnika, predstavnika županijskih i lokalnih vlasti, braniteljskih udruga, izaslanik predsjednika Sabora Ivo Jelušić i predsjednik zagrebačke Gradske skupštine Darinko Kosor te veleposlanik Kraljevine Norveške Henrik Ofstad.

Pozdravljajući posebno borce Desetog zagrebačkog korpusa, predsjednik Josipović istakuo je da su pobijedile vrijednosti za koje su se oni borili – sloboda, demokracija i bratstvo među ljudima, ali nažalost, rekao je, ta pobjeda nije nikada konačna. „Uvijek se javljaju oni, a vidjeli

Predsjednik Republike bio je pokrovitelj svečanog obilježavanja 70. obljetnice X. korpusa zagrebačkog

smo to i za vrijeme Domovinskog rata, koji žele pokoriti druge i od drugih učiniti svoje sluge. Poruka koju šaljete „ne“ takvima, bit će vječno u generacijama našeg naroda“, naglasio je. Predsjednik Josipović kazao je i da danas Europske unije ne bi bilo bez pobjede antifašizma te da je sama Unija, nakon Drugog svjetskog rata, utemeljena na ideji slobode i mira i poruci kako rata u Europi više ne smije biti. Izrazio je želju da sve ono što

su borci Desetog zagrebačkog korpusa dobrog učinili nikada ne dođe u pitanje različitim krivotvorinama i podmetnijima.

Ponovno ulica 10. korpusa?

Predsjednik Josipović izrazio je zadovoljstvo što Grad Zagreb čuva herojstvo i ponosan je na svoju antifašističku tradiciju. „Zagreb ima trg koji nosi ime čovjeka koji je vodio antifašističku borbu i nadam se da to ime nikada neće biti promijenjeno“, rekao je Josipović, dobivši buran pljesak. Izrazio je nadu i da će Grad Zagreb ponovno imati u ulici 10. korpusa. „Najvažnije je da vrijednosti koje nosi antifašizam – sloboda, demokracija, bratstvo i ljudska prava, nikada ne budu izbrisani iz naših duša“, poručio je predsjednik Josipović.

Zagrebački gradonačelnik Milan Bandić na skupu je istaknuo da je antifašistička osnova ugrađena u temelje hrvatske državnosti i usporedio je antifašistički rat i Domovinski rat, te konstatirao da su to bili ratovi za slobodu i neovisnost protiv mračnih okupatorskih sila. Okupljenima se obratio veleposlanik Republike Ukrajine Oleksandr Levchenko, istaknuvši da je ponosan što je unuk ukrajinskog partizana, a još više zbog zajedničke pobjede antihitlerovske koalicije u Drugom svjetskom ratu. Podsetio je na sudjelovanje 3. ukrajinske fronte koja

Cvijeće na spomen-ploču u Rasinji

Snimio: D. Ernežić

U povodu 70. obljetnice Desetog korpusa Zagrebačkog, 18. siječnja 2014. godine položeno je cvijeće kod spomen ploče na Dvorcu u Rasinji u kojem je 1944. godine osnovan korpus.

U delegaciji koja je položila cvijeće su bili predsjednik Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Koprivničko-križevačke županije Branko Dolenc, član Predsjedništva UABA Koprivničko-križevačke županije Dušan Dulikravić i predsjednik Srpskog narodnog vijeća Koprivničko-križevačke županije Branko Dulikravić.

je u NOR-u zajednički s našim partizanskim jedinicama vodila bitke u završnim operacijama. Istaknuo je podršku i veze Ukrajine, ne samo u otporu nacifašizmu, nego i danas u suvremenim streljenjima Hrvatske.

S posebnim zadovoljstvom pozdravljaju preživjele borce i rukovodioce Desetog korpusa zagrebačkog, u kojem su bili i mnogi književnici, znanstvenici i profesori, naglasio je na svečanosti **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH. Dodao je kako je naša antifašistička borba uključivala, uz onaj ratni borbeni dio, i druge zadatke i frontove kao što su bili briga za obrazovanje ljudi, kulturno-umjetnički rad, zdravstvo, razvijanje nove narodne vlasti i druge jednako važne aktivnosti u čemu je upravo 10. korpus dao velik doprinos. Obraćajući se posebno ratnim prednjicima 10. korpusa, Habulin je rekao da su Hrvatskoj postavljeni temelji prije

70 godina na zasjedanju ZAVNOH-a, a vi ste ispisali svijetu povijest naše domovine i na to treba podsjećati mlade.

Tito predložio ime korpusa

O osnivanju, ulozi i putu Desetog korpusa govorio je **Dragutin Mrkoci**, ratni pripadnik te jedinice koji je istaknuo da je 10. korpus zagrebački ime dobio na prijedlog vrhovnog komandanta Josipa Broza Tita, naglasivši da je posebno radostan i ponosan što se na ovaj način obilježava obljetnica. „Budući da smo djelovali na području Zagreba i okolice, koja je Nijemcima zbog strateškog položaja i prijestolnice vodstva NDH-a bila od posebne važnosti, naša je borba bila time dodatno otežana“, doda je Mrkoci. Korpus je formiran od sedam brigada i

više samostalnih jedinica 32. i 33. divizije i sedam snažnih partizanskih odreda – Kalničkog, Zagorskog, Zagrebačkog, Podravskog, Bjelovarskog, Moslavačkog i Pokupskog. Zapovjednik korpusa bio je **Vladimir Matetić** (kasnije **Mate Jerković**), komesar **Ivan Šibl**, pomoćnik **Šime Balen**, a načelnik **Josip Rukavina**. Među drugima, u Štabu 10. korpusa bio je šef Personalnog odsjeka **Franjo Tuđman**, prvi hrvatski predsjednik.

Deseti korpus je djelovao između Illove, Save, Sutle i Drave, nadomak samom Zagrebu i po Podravini.

U sklopu svečanosti sudjelovao je i pjevački zbor „Lira“ i **Dubravko Sidor**, dramski umjetnik koji je recitirao poeziju ratnih pripadnika 10. korpusa i kazivao ulomak „Mačak pod šljemom“ ratnog komesara u jedinicama 10. korpusa – nedavno preminulog **Jože Horvata**.

R.G.

Buzet

•Udruga antifašista Buzeta održala je početkom veljače godišnju skupštinu u Spomen domu II. Istarske partizanske brigade u Svetom Martinu. Očekujemo, posebno od antifašističkih udruga Istarske i Primorsko-goranske županije kao i susjedne Slovenije, da zajedničkim snagama ojačamo borbu protiv svih onih koji bi htjeli iskriviti povijest NOR-a, svih onih koji pokušavaju obnoviti fašizam i nacizam, poručio je u svom izlaganju predsjednik Udruge Edo Jerman

Jerman je rekao da je Udruga tijekom 2013. godine poseban značaj pridavala edukaciji mlađih u buzetskoj osnovnoj i srednjoj školi te organiziranjem posjeta spomenicima NOB-1. Naime, u te su dvije škole uvršteni sati povijesti NOB-a. Jerman je još izdvojio obilježavanje 70-ih obljetnica u Račicama i 70-ete obljetnice II. Istarske partizanske brigade u Sv. Martinu. Podsetio je na podjelu 135 poklon paketa povodom božićno-novo-godišnjih blagdana. Za ovu je godinu od važnijih projekata najavio početak

gradnje spome-obilježja u Sv. Ivanu te zajedničko obilježavanje oslobođenja Dana Grada Buzeta u Klarićima, gdje će biti svečano otkriven i novoobnovljeni spomenik.

Bez obzira na tešku pa i iscrpljujuću proteklu godinu, rezultati Udruge antifašista su zadovoljavajući. Udruga danas broji 1.021 člana, najmlađi ima 14 godina, a najstarija članica navršila je 105 godina.

Na brojnim aktivnostima, čuvanju antifašističkih tekovina, ali i na suradnji s brojnim udrugama, buzetskim

antifašistima čestitao je i gradonačelnik **Siniša Žulić**. Uz čestitke Udrudi na obimno ostvarenom i planiranom programu, buzetski gradonačelnik posebno je istaknuo veliki broj udruga, institucija i pojedinaca s kojima Udruga antifašista surađuje.

Skupštini su prisustvovali brojni predstavnici obližnjih i prijateljskih udruga, istarskih, riječkih i slovenskih, predsjednik Saveza antifašista Istarske županije i potpredsjednik SABA RH **Tomislav Ravnić**.

snimio: S. Jermanić

Dobitnici priznanja i zahvalnica s predsjednikom Udruge antifašista Edom Jermanom

Kišberi prenio je stav župana **Valter Flega** koji je rekao da će, dok je on župan, antifašisti u Istarskoj županiji imati i partnera i podršku.

Za poseban doprinos u afirmaciji antifašističkih principa, jačanju zajedništva, ljudskih prava i demokracije, Udruga antifašista dodijelila je priznanja Mjesnom odboru Krušvari i **Damiru Jermanišu**, a zahvalnice za promicanje antifašizma dodijeljene su novinarki Glasa Istre **Gordani Čalić Šverko** i TV Istre **Ani Pisak**.

G.B.

Antifašisti nastoje uključivati mlađe, upoznati ih s poviješću NOB-a, istaknuo je Jerman, Crkva je spretnija, okuplja veliki broj mlađih, govoriti im neistinu o NOB-u, uvukla se škole. Stoga, rekao je, treba podržati saborskog zastupnika don **Ivana Grubišića** da vjeronauk konačno ide tamu gdje mu je mjesto.

- Podržimo i prijedlog bivšeg predsjednika Hrvatske **Stjepana Mesića** o izmjeni ugovora s Vatikanom. Pitam se što znači danas organizirati i održati misu zadušnicu za Antu Pavelića, zar to nije opasno, kamo nas vraćaju, zapitao je Jerman.

Rezimirajući prošlogodišnji rad,

Potpričnik Vlade RH Ranko Ostojić primio izaslanstvo SABA RH

Potpričnik Vlade RH
Ranko Ostojić

Potpričnik Vlade Republike Hrvatske Ranko Ostojić primio je 5. veljače 2014.g. izaslanstvo Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH, u kojem su bili predsjednik SABA RH Franjo Habulin, zamjenik predsjednika prof. dr. sc. Josip Milat i tajnik Saveza Miroslav Kirinčić.

Nakon što je izaslanstvo iscrpljeno upoznalo potpričnika Vlade RH o ulozi i položaju Saveza, koji okuplja 122 mjesne, općinske i gradske udruge te 20 županijskih zajednica i saveza s oko 12 tisuća članova, potpričnik Ranko

Ostojić suglasio se o potrebi da se operativno pristupi ostvarivanju sadržaja Deklaracije o antifašizmu, koju je donio Hrvatski sabor još 2005. godine. Kako je priopćeno, potpričnik Vlade RH preuzeo je obvezu da koordinira aktivnosti s nadležnim ministarstvima u pogledu operativne provedbe Deklaracije o antifašizmu, te utvrđivanju primjerene društvene uloge i položaja Saveza i njegovih udruga, sukladno antifašističkom opredjeljenju, utvrđenom u Ustavu RH, te u dokumentima, odlukama i opredjeljenjima Europske zajednice.

Prosvjedno pismo SABA RH Predsjedniku Republike zbog istupa njegova izaslanika Vlade Marića na komemoraciji u Gvozdanskom

Podsjećamo da su partizani oslobođili Hrvatsku

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske uputio je oštro prosvjedno pismo predsjedniku Republike Hrvatske dr. Ivi Josipoviću zbog istupa njegova izaslanika Vlade Marića na komemoraciji održanoj 12. siječnja 2014. godine u Gvozdanskom pokraj Dvora.

„Tom je prigodom Vaš izaslanik, hvaleći tijekom komemoracije junakstvo svih branitelja Gvozdanskog, ustvrdio da su oni ondje junački odolijevali u tri događaja – 1578. godine, 1941. i 1991. godine – ‘i to Turcima, Vlasima, veli-

kosrbima, četnicima, partizanima i drugima’. Podsjećamo vas Predsjedniče da su partizani 1941., a od 1942. pripadnici narodnooslobodilačke vojske Hrvatske, oslobođili Hrvatsku od nacifašističkih okupatora te su bili cijenjenim i bitnim dijelom pobjedničke koalicije u Drugom svjetskom ratu. U povodu tog nemilog istupa vašeg izaslanika očekujemo vašu primjerenu reakciju“ navedeno je u protestnom pismu koje je potpisao predsjednik SABA RH Franjo Habulin.

ISPRIKA IZ UREDA PREDSJEDNIKA

Neprimjerene riječi nisu izgovorene s namjerom

Iz Ureda Predsjednika Republike Hrvatske 14. siječnja 2014. godine stigla je ispruka Savezu antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske u kojoj se kaže:

„I predsjednik Republike Hrvatske u izvješću Hine zamjetio je neprimjerene riječi svog izaslanika gospodina Vlade Marića.

S obzirom na to da je općepoznato kakva je politika predsjednika Republike Hrvatske prema Drugom svjetskom ratu i antifašizmu, pozvao je gospodina Marića na razgovor.

Gospodin Marić je rekao kako nije svjestan da je

izgovorio ono što se navodi u izvješću Hine, te da je, ili riječ o krivo prenesenom sadržaju ili da je on nehotice, nepažnjom izgovorio riječi u kontekstu kojeg nije bio svjestan.

S obzirom na odnos koji je do sada gospodin Marić pokazivao prema antifašizmu, predsjednik Republike Hrvatske je prihvatio takvo objašnjenje.

U svakom slučaju molimo da primite ispruku zbog neprimjerenih riječi koje, očito, nisu izgovorene s namjerom“.

R.G.

Izložba "Partizani kakve do sada niste vidjeli"

•U povodu obilježavanja i proslave značajnih događaja iz Narodnooslobodilačke borbe Hrvatske, kojih se ove godine obilježava jubilarna 70. obljetnica, Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske pripremio je izložbu fotografija iz perioda Narodnooslobodilačkog rata

Autor idejne konцепције izložbe i kataloga je Mario Šimunković, a recenzent kataloga je Nataša Mataušić.

Svakako najznačajniji događaj koji je obilježen 2014. godine u Republici Hrvatskoj je 70. obljetnica Trećeg zasjedanja Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH). Kada je u drugoj polovini veljače 1943. Narodnooslobodilačka vojska Jugoslavije, pod vodstvom Vrhovnog komandanta Josipa Broza Tita, razbila četvrtu neprijateljsku ofenzivu (Bitka na Neretvi), vijećnici AVNOJ-a iz Hrvatske osnovali su 1. ožujka 1943. u ličkom selu Ponorima Inicijativni odbor ZAVNOH-a, sa zadatkom priprema svih predradnji za osnivačku skupštinu najvišeg političkog predstavnštva NOP-a u Hrvatskoj.

Na svom Trećem zasjedanju (održanom u Topuskom 8. i 9. lipnja 1944. godine) ZAVNOH se konstituira u državni sabor Hrvatske i postaje nosilac najviše zakonodavne i izvršne vlasti, Federalne Hrvatske, a njegovo predsjedništvo dobiva izvršne funkcije vlade. Odluke ZAVNOH-a bile su od velikog značenja za

održanje hrvatskog državnog kontinuiteta u socijalističkoj Jugoslaviji i za ustavno pravne temelje suvremene Republike Hrvatske.

Po svojoj strukturi izložba je tematsko-kronološka. Teme, uglavnom u kronološkom slijedu prate zbivanja od Travanjskog rata (travanj 1941.) i razbijanja Kraljevine Jugoslavije do oslobođenja zemlje u svibnju 1945. godine. Odabranim fotografijama i popratnim legendama pokušalo se ukazati na pojedine važne događaje iz tog razdoblja hrvatske povijesti i prikazati život partizana u nehumanim ratnim uvjetima.

Povijest Narodnooslobodilačke borbe dokumentirana je velikim brojem fotografija, dokumenata i raznovrsne tiskane i druge građe, od kojih je na izložbi korišten samo mali, krajnje selektirani dio. Korištene su, uglavnom, do sada rijetko videne i gotovo nikad objavljivane fotografije iz različitih izvora: muzeja, digitalnih fototeka i privatnih izvora. Ponekad se zbog nedostatka izvornih fotografija, posegnulo i za presnimcima iz knjiga.

Hrvatski povijesni muzej, Muzej grada

Zagreba, Muzej grada Koprivnice i Zavičajni muzej Čazme ustupili su (s naknadom ili bez nje) dio građe za objavljivanje na izložbi. Naročito su pomogle muješke savjetnice Rhea Ivanuš i Snježana Pavičić korisnim savjetima i opisima uz odabранe fotografije i plakate, te Nataša Mataušić koja je svojim sugestijama i prijedlozima učinila ovu izložbu bogatijom.

U izložbi su korištene dosad rijetko videne, ali i nikad objavljivane fotografije iz raznih izvora. Kao osnova izložbe korištene su fotografije iz Hrvatskog povijesnog muzeja, Muzeja grada Zagreba, Muzeja grada Koprivnice i Zavičajnog muzeja Čazme; fotografije iz digitalne Fototeke SABA RH (fototeka.sabh.hr), Fototeke Desetog korpusa zagrebačkog (deseti-korpus.com) i Fototeke znaci.net (znaci.net); fotografije iz raznih knjiga, te fotografije iz privatnih izvora.

Izložba se može pogledati u holu zgrade Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH, u Zagrebu - Pavla Hatza 16 (I kat) ili na web stranici: Partizani kakve do sada niste vidjeli.

G.A.

Razgledanje izložbe u holu zgrade SABA RH u Zagrebu

snimio: Z. Petrinjak

Najbrojnija udruga na otoku

•U prepunoj Gradskoj vijećnici 21. prosinca 2013. održana je Skupština Udruge antifašista Raba. Započela je u blagdanском raspoloženju pjesmama Pivačke kumpanije "Tići" pod rukovodstvom Josipa Godinića Čokića

Skupština Udruge antifašista Raba u dvorani Gradske vijećnice

Prije početka Skupštine delegacija Udruge položila je cvijeće na spomenik poginulim Rabljanima u NOB-u. Predsjednik Ivo Barić u izvještaju za proteklu godinu naglasio je da Udruga danas ima više članova nego sve političke stranke na Rabu zajedno. U protekloj godini učlanjeno je 44 novih mlađih članova, a u četiri godine utrostručen je broj i sada Udruga broji 293 člana, ali još je srednja starosna dob članstva 55 godina. Najmlađi član ima 16 godina, a najstariji 99. Među 98 članova prisutnih na Skupštini najstariji je bio s 95.

Program Udruge za proteklu godinu ostvaren je u svim točkama osim projekta izgradnje Memorijalnog centra Kampor koji se u zadnje vrijeme ne tretira kao investicija već trošak, što nije dobro. Središnji događaj u protekloj godini bio je posjet predsjednika Republike Ive Josipovića i delegacije SABA RH uz 70. obljetnicu obilježavanja oslobođenja Logora Kam-

por i tiskanje desetog broja lista Udruge „Naša riječ“, posvećenog Logoru. Protekle godine pisali su se graffiti i uništavali spomenici palima u NOB-u, ali to im na Rabu srećom nije uspjelo.

- Podmlaćivanje članstva udruge, naglasila je gradonačelnica Grada Raba Rosanda Krstinić Gušić koja je i sama članica Udruge, značajan je pomak rada u Udrizi koja svojim radom pokazuje da se i s malo sredstava mogu ostvarivati značajni rezultati te zahvalila na suradnji Udruge s drugim udrugama i gradskom upravom na očuvanju spomeničke baštine i stvaranju ozračja dijaloga te pohvalila Udrugu kao jednu od najboljih na Rabu.

- Na sjednici je bio i zamjenik minis-

tra pomorstva, prometa i infrastrukture Zdenko Antešić, također član Udruge. Pozdravivši skup naglasio je važnost nastavka projekta izgradnje Memorijalnog centra Kampor, zacrtanog prije tri godine. Za takve projekte u fondovima Europske unije ima sredstava, ali oni se mogu povući samo s kvalitetnim projektima, ali za to moramo imati stručne ljudi koji nam nedostaju.

Na kraju potpredsjednik Udruge Josip Ribarić uručio je zahvalnice profesorici Margariti Čutul i Božu Krstašu, a predsedavajući Zdravko Ilijić je pozvao članove na domjenak koga su pripremili članice Udruge.

I. B.

Pula

U povodu 67. obljetnice pogibije pulskih antifašista Lina Marianija, Antonija Salgarija i Marija Lussija, položeni su vijenci na spomeniku u Tršćanskoj ulici, pored trgovine Brionka, gdje su trojica Puljana 3. siječnja 1947. godine izgubila život u borbi za očuvanje strojeva tadašnjeg elektromilina Sansa.

Nakon minute šutnje, na spomen obilježje palim borcima, vijence su položili predstavnici Saveza antifašističkih boraca i antifašista grada Pule i Sindikata Istre i Kvarnera, te predstavnica sindikata Brionke, a odavanju počasti prisustvovali su članovi obitelji poginulih te predsjednik Gradske vijeća Robert Cvek i predsjednik Saveza antifašista Istarske županije i potpredsjednik SABA RH Tomislav Ravnić.

U tadašnjem Elektromlinu, ti su ljudi

Sjećanje na pogibiju pulskih antifašista

braneći strojeve čuvali svoja radna mjesta i socijalnu pravdu, rekao je predsjednik Sindikata Istre i Kvarnera Bruno Bulić i pozvao čelne ljudе u gospodarskom sektorу na socijalnu osjetljivost i brigu za radnike.

Nakon odlaska angloameričke Vojne uprave i pripojenja Istre matici domovini, Elektromlin je nazvan „3. januar“. Na mjestu pogibije podignut je spomenik poginulim radnicima, a tri ulice u Puli dobile su nazive po njima.

Suradnja opatijskih srednjih škola i Udruge antifašističkih boraca i anti-fašista Opatije nastavlja se, a sve prema ustaljenom dogovoru s početka školske godine.

Prema planu za ovu školsku godinu 6. prosinca bio je organiziran izlet „Putevima Frankopana i boraca NOR-a“. Grupa od 33 učenika svih opatijskih srednjih škola u pratnji šest nastavnika, obišla je sva, za navedenu temu značajna mjesta: Drivenik, Grižane, Bribir, Novi Vinodol i Crikvenicu.

Uz pratnju turističkih vodiča i predstavnika lokalnih udruga antifašista, učenici su na terenu neposredno prisustvovali satu povijesti i saznali mnoge važne i zanimljive podatke o političko-gospodarskom životu žitelja Vinodolske doline, kao i o njihovom učešću u borbi za oslobođenje od fašističkih osvajača i terora za vrijeme Drugog svjetskog rata.

U ime UABA Opatije akciju je vodila Ersilija Kopani te nakon povratka očijenila da je postojao veliki interes među učenicima za te teme i u superlativima govorila o njihovom aktivnom uključivanju u cijelodnevni obrazovni program.

Oleg Mandić

PUTEVIMA FRANKOPANA I BORACA NOR-a

Opatijski učenici i profesori na izletu „Putevima Frankopana i boraca NOR-a“

Suradnja u održavanju spomenika antifašistima

Članovi Udruge antifašističkih borača i antifašista otoka Krka u vrijeme državnih praznika i Crkvenih blagdana redovno posjećuju spomenike iz NOR-a, upale svijeću i polože buket cvijeća u znak sjećanja i zahvale onima koji su ugradili svoje živote u temelje naše domovine.

Spomenike poginulim borcima s otoka Krka u drugim mjestima Hrvatske izvan otoka teže je redovno posjećivati, ali i tu nalazimo načina da obiđemo spomenike i obavimo našu dužnost. Lijep je osjećaj kada negdje izvan otoka položimo cvijeće, a domicilno stanovništvo to poprati riječima „kako je lijepo da ste došli i za ovaj praznik, iako vjerujte, mi Vam pazimo spomenik, kao da je naš“. Ove godine to smo doživjeli u Karlobagu.

Hvala im od srca, prije desetak godina to nije bilo tako, ali vremena se ipak mijenjaju. Više nego lijepo. Hvala im!

Naime 2005.godine je u centru Karlobaga otkrivena obnovljena spomen-kosturnica u kojoj su položene kosti brojnih mladih Krčana i Dalmatinaca iz Posedarja

Obnovljeni spomenik u Karlobagu antifašistima s otoka Krka, poginulima u borbi za slobodu kod tog mjesta

i Zadra, palih u Drugom svjetskom ratu. Novac za obnavljanje kosturnice donirale su sve jedinice lokalne samouprave otoka

Krka, a općina Karlobag dala je odobrenje da se taj lokalitet i spomenik obnove.

Kata Panić

Makarani na proslavi 72. godišnjice Igmanskog marša

♦Na Velikom polju na Igmanu 25. siječnja održana je centralna manifestacija obilježavanja 72. godišnjice Igmanskog marša, povijesne operacije koju su pripadnici 1. proleterske brigade izveli u noći između 27. i 28. siječnja 1942. godine, kada su pješačili 17 sati po dubokom snijegu i velikoj hladnoći, probijajući se iz njemačkog obruča s Romanijskim vojskom.

Oko 1.500 sudionika proslave Igman-skog marša prepješaćilo je s Brezovačke iz Hadžića deset kilometara do Velikog polja na Igmanu. Među učesnicima su bili i najmladi - osnovci, učenici srednjih škola te pripadnici svih generacija, do veterana.

Ni snježna vijavica na čak -15 °C nije zaustavila masu od preko 2000 antifašista u naumu da se s dužnim pjetetom prisjeti velikog čina - 72. godišnjice poznatog „Igmanskog marša“ Prve proleterske brigade. Zasluga za to ponajprije pripada domaćinima - čelnicima antifašista Sarajevskog kantona i Hadžića Iibri Čomiću i Ibrahimu Durmi.

Polaganje vjenaca i pozdravne riječi domaćina i brojnih institucija vlasti, antifašista i Društva „Tito“ s prostora cijele bivše države, činili su središnji program popraćen i tamošnjom državnom TV. U tom je veličanstvenom i već tradicional-

no uzvraćenom činu sudjelovala i osmeročlana delegacija antifašista Makarskog primorja, gdje je nakon položena cvijeća na spomenik, prigodno slovo masovnom

Rat u scenariju čovjeka i „nadčovjeka“, Davida i Golijata, slobode i neslobode. Rat, koji je oskudjevalo u svemu osim moralu...“ – poručuje Lalić i dodaje:

- Upravo ovdje i tu, na ovom svetištu heroja, „gdje je sloboda u lancima bila, kršila okove, razvijala krila“, taj rat su i Sisak i Igman, Mosor i Biokovo, Kozara i Kadinjača, Neretva i Sutjeska, Bihać i Jajce, Drvar i Vis... Jer, svi oni nikli su dvaput: jednom kao rijeka, planina i grad, drugi puta kao - povijest.

A ono čime je upravo Druga dalmatinska to najčasnije potvrdila jest njezina poruka sa Sutjeske: „Druže Maršale, iako nas je dvije trećine izginulo, računajte i dalje kao da smo u punom sastavu!“

I da Tita i njih nije bilo, ni nas danas na ovim prostorima, ne bi bilo...“ rekao prof. Lalić,

L.J.L.

Sudionici obilježavanja 72. godišnjice Igmanskog marša na Velikom polju

auditoriju uputio i **prof. Ljubo Lalić**, čelnik Antifašističkog savjeta Makarskog primorja.

- Pod oreolom petokrake, pod stijegom Partije, cio Partizanski rat vodi Tito.

Zajednički projekt

U spomen-parku NOR-a obilježje Domovinskog rata

♦U Spomen-parku NOR-a postavit će se spomen-obilježje Buzećanima, sudionicima Domovinskog rata kao zajednički projekt kojeg su Udruga antifašista Buzeta i buzetski Ogranak Udruge dragovoljaca Domovinskog rata uvrstile u godišnji program rada

Kada se dovrši, a u planu je da to bude iduće godine kada se obilježava 70. obljetnica završetka Drugog svjetskog rata, bit će to jedan od rijetkih primjera u Hrvatskoj da se u jednom spomen-području s antifašističkim obilježjima postavi i obilježje Domovinskog rata, kaže predsjednik antifašističke udruge **Edo Jerman**.

- Partizani, antifašisti su u razdoblju 1941.-1945. godina oslobodili zemlju, a dragovoljci i veterani Domovinskog rata su u razdoblju 1991.-1995. godine branili ono što je oslobođeno, kaže Jerman.

Postoje dvije varijante kako bi taj spomenik trebao izgledati, a konačno rješenje definirat će se zajednički, posebno nakon što su uspostavljene čvršće veze nedavnim

potpisivanjem izjave o suradnji dviju udružiga. „Zašto ne bi zajednički djelovali i branili tekovine i Drugog svjetskog rata i Domovinskog rata?“ pita se Jerman. Konačno, rekao je, jedan od prioriteta dviju udružiga je i educiranje mladih i upoznavanje sa zbiranjima iz oba povijesna razdoblja.

- U centralnom Spomen-parku obilježja su i spomen borcima NOB-a i druga značajna obilježja osobama koje su svojim idejama i djelom u povijest Buzeštine utkale svoj neizmjeran doprinos za boljatak budućih pokolenja. Buzetski branitelji, s 97 postotnim mobilizacijskim odazivom, ne računajući i mnogobrojne dragovoljce, svojim su učešćem i doprinosom u Domovinskog rata na neki način nastavili

povijesni slijed, što treba na adekvatan način simbolično obilježiti.

Nama je to ujedno i povijesna zadaća, da nastavimo njegovati antifašizam, a time i slobodu, simbol mira, ljubavi i tolerancije, za bolji suživot te pravo svakog ljudskog bića na materinji jezik i pismo, kaže predsjednik buzetskog Ogranka Udruge dragovoljaca i veterana Domovinskog rata **Adam Belušić**.

Spomen-obilježje Buzećanima, sudionicima Domovinskog rata neće iziskivati velika financijska sredstva, a buzetski Ogranak UDVR-a zatražit će i da se Ministarstvo branitelja uključi u realizaciju ove inicijative.

Gordana Ćalić Šverko

100. godišnjica rođenja Stjepana Bubanića - Električke

SJEĆANJE NA NARODNOG HEROJA

♦Točno na 100. godišnjicu rođenja Stjepana Bubanića, narodnog heroja iz Leštakovca, 25. studenog okupili su se u njegovom rodnom selu predstavnici antifašističkih udruga Varaždinske županije, Općine Jalžabet i Mjesnog odbora Leštakovec

Naredni heroj Stjepan Bubanić - Električka

Pozdravni govor je održao Vladimir Pavličević, zamjenik načelnika, a sudionike su pozdravili i Milivoj Dretar, potpredsjednik ZUABA Varaždinske županije i Štefica Novak iz Društva „Josip Broz Tito“. Predstavnici OŠ „Petar Zrinski“ Jalžabet zapalili su lampaše, a učenici Tara i Mihael su pročitali kraći tekst o životu Stjepana Bubanića koji se najviše istaknuo među svim narodnooslobodilačkim borcima iz općine Jalžabet. Nekoliko dana ranije, članovi Školske povijesne družine „Suhodol“ polijepili su po selima jalžabetskog kraja letke sa natpisom „Sjećate li se svog mještanina?“ Bubanić se rodio 1913. u seljačkoj obitelji. U selu Leštakovec je živio do svoje 24. godine kada seli u Zagreb i tamo aktivno sudjeluje u radu sindikalnog saveza. Do kraja 1941. godine Bubanić radi u pekari, a početkom 1942. počinje raditi u ZET-u kao tramvajski konduktori. Sudjelovao je u mnogim štrajkovima, demonstracijama i drugim radničkim akcijama. U proljeće 1941. Bubanić je postao članom Komunističke partije. Poznatiji je pod

nadimkom Električka jer je rukovodio partizanskom tehnikom te tiskao novine i letke. Sudjelovao je u više akcija zagrebačkih udarnih grupa, a propotovao je cijelu Hrvatsku na specijalnim tajnim zadacima. Vršio je i kurirsku dužnost. Ustaški agenti su ga više puta pokušali uhititi. Nekoliko puta je izbjegao hapšenju, no 19. ožujka 1943. došlo je do ulične borbe u Zagrebu. Stjepan Bubanić je poginuo. Sahranjen je na zagrebačkom Mirogoju, a kod kuće, gdje je poginuo i danas stoji spomen-ploča. Zbog svog doprinosa Narodnooslobodilačkom pokretu i herojstva, Stjepan Bubanić Električka je 1953. posthumno odlikovan Ordenom narodnog heroja.

U središtu njegova rodnog Leštakovca nalazi se spomen-bista, a malo dalje tramvajski vagon, poklon ZET-a, u spomen na njihovog poznatog radnika Bubanića. Bista je postavljena 1978. i bio je to jedan od najvećih skupova u selu. I škola u Jalžabetu je povezana s njim – 35 godina nosila je naziv po njemu. U devedesetima je školi vraćeno njen stari naziv „Petar Zrinski“. Iako u selu i danas žive članovi Bubanićeve obitelji, sjećanje na njega je prilično izbljedjelo, a nijedna ulica ne nosi naziv po ovom junaku.

U svrhu boljeg poznавanja biografije ovog zaboravljenog narodnog heroja, Društvo „Josip Broz Tito“ grada Varaždina i Varaždinske županije organiziralo je tematsko predavanje na kojem je o Bubanićevu životu govorio povjesničar Milivoj Dretar.

M.D.

Varaždin

Projekt „Sjenke prošlosti“

♦Udruga za edukaciju i promicanje ljudskih prava najavila je novu aktivnost u sklopu projekta „Znanjem protiv mržnje“. Pozvani su učenici svih škola Varaždinske županije da sudjeluju u izradi radova za projekt „Sjenke prošlosti“

Cilj je prikupljanje informacija o nestalim židovskim obiteljima na prostoru Varaždinske županije. Holokaust je sve uništio. Varaždin je postao prvi „Judenfrei“ grad u NDH, a u potpunosti je uništena i najmanja židovska zajednica – ona u Ludbregu. U logorima su završili stariji, žene, djeca – svi. Spasili su se samo oni koji su na vrijeme napustili NDH ili se pridružili partizanima. Do 1941./42. u svim gradovima i većim selima naše županije živjeli su Židovi koji su se najčešće bavili trgo-

vinom ili nekom drugom uslužnom djelatnošću. Negdje još postoje kuće u kojima su živjeli.

U uspomenama starijih ljudi ostala su sjećanja na njihove prijatelje i susjede Židove, sačuvana je pokoja fotografija, dokument, pismo ili nešto što im je ostalo od nekadašnjih prijatelja. Ovo je možda posljednji trenutak da se takve informacije prikupe, rekao je Milivoj Dretar, voditelj projekta.

Učenici bi na temelju svjedočanstava i ostalih izvora sastavili povijesni tekst

prema svim pravilima povijesne struke te ga zatim poslali Povjerenstvu koje će odlučiti o najboljem radu. Autori najboljeg teksta bili bi nagrađeni, a svi bi se učenički radovi tiskali u brošuru koja bi se zatim podijelila svim knjižnicama i školama u županiji te bi poslužila kao dodatan nastavni materijal za poučavanje o antisemitizmu i holokaustu. Projekt ima potporu Varaždinske županije. Rok za predaju radova je 15. svibnja 2014.

M.D.

Sedamdeset godina od osnivanja Zbjega u El Shattu

♦U Zbjegu u El Shattu bilo je tridesetak tisuća ljudi, pretežno žena, djece i starijih iz mnogih dalmatinskih područja, koji su izbjegli pred terorom i zločinima fašističkih okupatora i, umjesto u svojim domovima, gotovo dvije godine živjeli pod šatorima u sinajskoj pustinji. Unatoč negostoljubivoj pustinji i teškim uvjetima života daleko od svojih domova, sudionici Zbjega vrlo brzo i vrlo dobro su se samoorganizirali. Uspostavili su sve što je bilo nužno za funkciranje života

Prije sedamdeset godina osnovan je u El Shattu u sinajskoj pustinji logor u kojem je boravio zbjeg od tridesetak tisuća ljudi, pretežno žena, djece i starijih iz mnogih dalmatinskih područja, koji su izbjegli pred terorom i zločinima fašističkih okupatora i, umjesto svojih domova, gotovo dvije godine živjeli pod šatorima u sinajskoj pustinji. O tome je na Tribini Udruge antifašista Dubrovnik, održanoj krajem siječnja ove godine, riječju i slikom govorila **Nataša Mataušić**, kustosica Hrvatskog povijesnog muzeja u Zagrebu. Bila je to prilika za podsjetiti se na dalmatinski egzodus, na lude koji su gotovo dvije godine živjeli pod šatorima u teškim klimatskim uvjetima. Izlagajući Natašu Mataušić je prethodio dokumentarni film britanske proizvodnje „The star and the sand“ („Zvijezda i pjesak“). Nataša Mataušić je podsjetila da u jesen 1943. godine sve veći broj izbjeglica, starijih, žena i djece, naročito iz srednje Dalmacije i s otoka, pred terorom i zločinima okupatora napušta svoje domove i kreće se prema slobodnom otoku Visu, na kojem je krajem 1943. bila baza savezničke i Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije. Ubrzo na Visu nije bilo više mjesta za nekoliko desetaka tisuća civila: žena, djece, staraca, ranjenika i kad je broj izbjeglica dosegao gotovo četrdeset tisuća morali su dalje; s Visa i Komiže brodom u Bari ili u Brindisi pa u Santa Mariju, južna Italija... S obzirom na situaciju u Italiji i na Bliskom Istoku i da se treba oslobođiti južni dio Italije, saveznici su odredili da se velika većina zbjega prebaci u logor u pustinji na Sinaju, u blizini stанице El Shatt, gdje je do tada bio logor britanskih vojnih snaga pod zapovjedništvom feldmarsala Montgomerya. Brodom je iz Santa Marije prevožen zbjeg u Port Said, onda vlakovima uz Sueski kanal u logor u El Shattu, petnaestak kilometara od

grada Sueza, nedaleko od Sueskog kanala, gdje su se smjestili pod šatorima u pustinji. Bilo je vruće, pustinjski vjetar Ghibli bi nosio pjesak, teško je bilo... Smjestili su se po dvadesetak osoba u šatorima... Prve izbjeglice stigle su u El Shatt koncem siječnja i u veljači 1944. godine, a novim konvojima broj se stalno povećavao... Unatoč negostoljubivoj pustinji i teškim uvjetima života daleko od svojih domova, sudionici Zbjega u El Shattu vrlo brzo i vrlo dobro su se samoorganizirali. Uspostavili su sve što je bilo nužno za funkciranje života: zdravstvenu službu i bolnice, formirali su osnovne škole, u početku se pisalo na samom pjesku, a onda su krenule stručne škole pa i gimnazija, čak je bila i umjetnička škola. Obrtinci su organizirali radionice – drvodjeljsku, krojačku, kovačku i druge, izlazilo je čak pet novina, a i crkve su bile u šatoru, u

jednoj su članovi kiparske sekcije izradili sv. Josipa i Mariju, a Josip je nosio partizansku kapu sa crvenom zvijezdom, redovito su se obavljali vjerski obredi... Nataša Mataušić je istakla da je izbjeglički logor El Shatt bio pravi primjer pobjede ljudi nad prirodom i svim nedaćama koje donosi život u izbjeglištvu. "U El Shatu su bile ulice s 'kućnim brojevima'. Živjelo se i radilo u školama, bolnicama, ambulantama, poštanskim uredima, kazalištima, pjevačkim zborovima, nogometnim i sportskim klubovima. Šator grad s javnim kupaonicama, kuhinjama, svakodnevnim i tjednim tiskom... S radionicama i proizvodnjom - od igračaka do sapuna. Genij snalažljivosti i instinkt samoodržanja proradio je na pustinjskom pjesku. U nedostatku rublja i odjeće, žene su se snalazile i dizale srednji dio šatora i od toga materijala pravile odjevne predmete, a gornji i donji dio šatora tako stručno ponovno spajale da se ne primijeti da nema srednjeg dijela šatorskog platna. Sve je izgrađeno bez novaca, bez prave zakonodavne i izvršne vlasti, bez policije, bez prisile. U Zbjegu su djelovale i razne kulturno-umjetničke sekcije. U njima su djelovali i književnici Ranko Marinković, Marin Franjević, Vjekoslav Kaleb, Šime Vučetić... glazbenik i skladatelj Josip Hatze... U čitavom egzodusu - u Italiji, u El Shattu, te u dva manja logora El Khatatbi i Tolumbatu - rodilo se oko 500 beba, a umrlo je preko 850 ljudi, najviše djece..."

Nataša Mataušić je naglasila da sve to nije bio nimalo lagan zadatak. Zahtijevao je velike organizacijske i diplomatske sposobnosti ljudi koji su ga vodili, među kojima je bio i Mato Jakšić, poznati dubrovački odvjetnik, diplomat i organizator borbe protiv okupatora. Unatoč teškim uvjetima življena, moral u Zbjegu je bio visok, izbjeglice su iskazivale izuzetnu izdržljivost

Groblje u El Shattu i spomenik Majka Dalmatinka

i samodisciplinu. Sve je to utjecalo da su Saveznici uvidjeli da Zbjeg nije došao da im bude na teret, da drugi za njih rade i o njima brinu, nego su sami sebi stvarali život i brinuli o svemu. Zbjeg u El Shatu djelovao je na principima samoorganiziranja i samoupravljanja i u tome je bio preteča bez premca. U svakom pogledu Zbjeg je doprinosiso ugledu borbe hrvatskog i drugih jugoslavenskih naroda za oslobođenje od okupatora, stvaranje nove

narodne vlasti i za njeno međunarodno priznanje.

Završetkom Drugog svjetskog rata, pobjedom NOB-a i saveznika nad fašizmom i oslobođenjem od okupatora, počeo je toliko žuđeni povratak Zbjega u domovinu. To je potrajal od sredine 1945. do proljeća 1946. kada su se vratile i posljednje sinajske izbjeglice. Iza njih je ostalo groblje i spomenik Majka Dalmatinka kipara Ante Kostovića. Groblje je

teško stradalo u izraelsko - arapskim ratovima. Prvi put je obnovljeno 1985., a drugi put 2005. godine. Prigodom završetka druge obnove, koju je financirala hrvatska vlada, govorio je predsjednik Republike Stipe Mesić i odao je počast "ponosnim izbjeglicama koji nisu dozvolili da rat, neimaština i bijeda ubiju ljudi u njima". Danas o groblju brine Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Kairu.

K.L.

Gornja Trebinja

Otkrivena spomen kosturnica

•Nakon točno 72 godine, koliko je prošlo od pokolja nedužnih civila srpske, romske i ruske nacionalnosti, 6. siječnja 2014. godine otkrivena je Spomen kosturnica nad masovnom grobničom pored crkve u Gornjoj Trebinji, nedaleko Karlovca. Ekshumirane kosti ukupno 205 žrtava fašističkog pokolja, kojeg je počinila vojska NDH, prenesene su lani u listopadu iz triju grobnica duboko u šumi, te su sahranjene u zajedničku grobnicu

Upravo na godišnjicu njihove smrti, Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Karlovca odala im je počast otkrivanjem spomen obilježja. Skupu u Gornjoj Trebinji prisustvovali su i **Damir Mateljan**, saborski zastupnik SDP-a i izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora **Josipa Leke**, zatim saborski zastupnik SDP-a **Josip Benčić**, predsjednik SABA RH **Franjo Habulin**, dogradonačelnik **Dubravko Delić** je bio izaslanik karlovačkog gradonačelnika **Damira Jelića**, te **Rade Kosanović** koji je govorio u ime SNV-a. Prisutni su bili i karlovački povjesničar **dr. Đuro Zatezalo**, poznati

antifašisti i veterani **Ivan Fumić i Juraj Hrženjak, Mirko Mećava, Branko Božić, Jovan Vejnović, Martin Jendrašić, Mirko Miladinović, Svetozar Livada, Stjepan Šafran i Josip Boljkovac**.

Prema dokumentaciji Povijesnog arhiva, zločin se dogodio na pravoslavni Badnjak i Božić 1942. godine. Vojska NDH pogubila je ukupno 205 civila iz Skakavca, Popović-Brda, Lipja, Klipinog Brda, Manjerovića, Tušilovića, Donje i Gornje Trebinje, Slunjskih Moravaca i Udbinje. Ubijeni su zbog svoje nacionalnosti - jer je među ubijenima bilo 135 Srba, 70 Roma, dok je jedna osoba, tadašnji svećenik u

Trebinji, bila ruske nacionalnosti. Bilo je tu cijelih obitelji. Među ubijenima bilo je čak 75-ero djece.

- Kada se dogodio ovaj zločin bio sam dijete od 13 godina. S brda sam gledao kako su 13-orici civila, seljana, zaklali, i zaklane vukli preko njive u šumu gdje su ih zakopali - prisjetio se **Dušan Krivokuća**, svjedok tragičnih događanja i predsjednik Inicijativnog odbora za izgradnju Spomen-kosturnice.

Svi 205 imena ubijenih ispisana su zajedno s godinama njihova rođenja i smrti na spomen-obilježje, čiju su izgradnju zajednički financirali Grad Karlovac i Srpsko narodno vijeće u Republici Hrvatskoj, dok je ostatak novca prikupljen donacijama građana. Kako bi posmrtni ostaci žrtava počivali u miru, održan je parastos, a s njihove je grobnice odaslana jasna poruka – na greškama treba učiti, kako se ne bi ponovile.

- Naša poruka s ovog mjesto je da prestanemo gurati glavu u pijesak. Ne možemo zločine onih koji su ih počinili pravdati zločinima drugih, lažima i neistinitim optužbama. Mlade ljudi treba educirati, bolje da se danas borimo riječima nego sutra puškama - kazao **Mirko Miladinović**, predsjednik Udruge antifašista i antifašističkih boraca grada Karlovca.

Spomenik, odnosno spomen ploču, zajednički su otkrili karlovački dogradonačelnik **Dubravko Delić** i **Dušan Krivokuća**. Svečanost je završila pjesmom "Na Kordunu grob do groba", koju su otpjevale članice zbora karlovačkog pododbora SKD Prosvjeta.

K.G.

Polaganje vijenaca na spomen kosturnicu

SPOMEN NA PARTIZANSKU PODRAVSKU REPUBLIKU

•Sedamdeseta obljetnica prvog oslobođenja Koprivnice u NOB-i 7.studenoga 1943. godine, obilježena je nizom akcija, tv-emisija, novinskim reportažama, terenskim obilascima i obnovom spomenika, predavanjima, tribinama i svečanom izložbom

Osnivačka skupština Udruge antifašističkih boraca i antifašista Koprivnice održana je pri samom kraju 2012., a na njoj je za prvi predsjednika izabran Ivan Povijač Pipa i rukovodeća tijela koprivničkih antifašista, čijom je odlukom kroz cijelu 2013. godinu radno i svečano obilježavana 70. obljetnica partizanskog oslobođenja Koprivnice. Tako je domaća javnost upoznata s NOB-om i antifašističkom prošlošću Podravine i partizanskom republikom, u sklopu koje je živjela i slobodna Koprivnica od 7.11.1943. do 9.2.1944. godine.

Početkom ožujka, točnije 14. ožujka, na TV-SRCE prikazana je dokumentarna emisija „Sjećanja suvremenika na NOB-u i slobodnu Koprivnicu 1943.“ u kojoj su svojim sjećanjima članovi UABA grada Koprivnice Ivan Povijač, Vinko Zember, Melkior Posavec, Julijana Špoljar i Terezija Matijaković evocirali zbivanja i strahote svakodnevnog života za vrijeme okupiranog grada. Uz brojne fotografije pripadnika antifašističkog pokreta, na čijem čelu su bili članovi KPH i SKOJ-a, kao nositelji otpora prema fašistima, ova zanimljiva emisija je snimana na autentičnim ratnim lokacijama gradskih ulica, parkova i trgova.

Predsjednik UABA Koprivnica Ivan Povijač i Josip Herceg, SKOJ-evac koprivničke gimnazije i logoraš Jasenovca na tribini u Domu za starije i nemoćne u Koprivnici

tičnim ratnim lokacijama gradskih ulica, parkova i trgova.

Sljedeća akcija UABA Koprivnica bila je obilježavanje Dana antifašističke borbe 22. Lipnja, kada je zajedno s Gradom Koprivnicom položeno cvijeće na više lokaliteta na spomenike NOB-u te održano iznimno posjećeno i uspјelo javno predavanje i tribina prof. Želimira Laszla iz Zagreba, pod naslovom „Spomen područje Danica – jučer, danas, sutra“. Predavanje o području bivšeg prvog sabirnog, radnog i koncentracijskog ustaškog logora u NDH bilo je popraćeno bogatim kompjuterskim ilustracijama i europskom praksom očuvanja memorije koja upozorava na sve strahote fašističkih zločina.

U suradnji s komunalnim poduzećem u Koprivnici, na prijedlog antifašista, na gradskom groblju su, u sklopu održavanja javnih spomenika uređene tri grobnice s hortikulturnim okolišem i obnovljeni natpsi s imenima žrtava fašizma. To su velika središnja grobna u kojoj su sahranjeni ostaci poginulih u oslobođenju grada 1943., potom 29 ubijenih na koprivničkoj ciglani ljeta 1944. godine te trojice vojnika Crvene armije, poginulih u oslobođenju Koprivnice 1945. godine.

U sklopu svečane proslave Dana grada Koprivnica održana su dva događanja točno na obljetnicu 7. studenoga, kada je Koprivnica i oslobođena 1943. godine. U dvorani Doma za starije i nemoćne održan je „Susret s Josipom Hercegom“, ratnim koprivničkim gimnazijalcem, SKOJ-evcem i logorašem Jasenovca, koji je pred ispunjenom dvoranom iznimno nadahnuto i zanimljivo govorio o životu u Koprivnici pod fašističko-ustaškim režimom te u oslobođenom gradu, u periodu od 7. studenoga 1943. do 9. veljače 1944. godine.

Odmah potom u Muzeju grada Koprivnice otvorena je spomen-izložba „Prvo oslobođenje Koprivnice 7.11.1943.“ koja je brojnom dokumentarnom građom od plakata do proglaša, dokumenata i fotografija prikazala vihor Drugog svjetskog rata i Narodno-oslobodilačke borbe u Koprivnici i Podravini. Također, istog je dana delegacija Gradske vijećnice grada Koprivnice položila cvijeće i svijeće na spomen kosturnice poginulih boraca za oslobođenje Koprivnice i okolice na gradskom groblju i grobljima u Jagnjedovcu, Koprivničkim Bregima i Hlebinama.

I.P.

Zagreb

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Jug Zagreb čiji je predsjednik Svetozar Milinković jedna je od najbrojnijih, ali i najaktivnijih na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije. Sve je više novih članova iz redova mladih poklonika antifašizma. Zahvaljujući agilnosti Mirjane Držaić i Naste Lacković, u Sloboštini je prošle godine u UABA Jug pristupilo 18 članica Pjevačkog zbora Novi Zagreb (uglavnom mlade dobi). Također, primjerenum dje-

MLADIMA PUNO POVJERENJE

lovanjem „u bazi“, Josip Imrić iz Blata pridobio je 11 mladih članova.

Udruga je na području svog djelovanja obnovila u proteklom razdoblju sva spomen obilježja iz NOR-a i antifašističke borbe (ukupno 11). Hvale vrijedna je i akcija uređenja okoliša spomen obilježja u kojoj je sudjelovao velik broj članova. Spomenici i spomen obilježja se redovito održavaju i obilaze povodom povijesnih datuma iz NOB-a, polažu se vijenci i upriličuju spomen sati. Tako je

bilo u Remetincu, Stupničkoj šumi, na Omladinskom groblju Rakov Potok, na grobu narodnog heroja Kreše Rakića, u selu Horvati i spomenicima palim borcima i žrtvama fašizma u Kupinečkom Kraljevcu, Gornjem Dragonošcu, u šumi Havidovići, Odri i naselju Čehi.

UABA Jug Zagreb realizirala je i brojne druge planirane zadatke u protekloj godini, predviđene programom aktivnosti, uz masovno sudjelovanje članova.

Stjepan Šaftran

KOMEMORACIJA KALNIČKIM ŽRTVAMA

Kod spomenika žrtvama fašizma u Malom Pogancu održana je 20. listopada 2013. komemoracija posvećena žrtvama ustaškog i fašističkog bezumlja na Kalniku.

U sklopu spomenika nalazi se grobniča sedmorice poginulih partizana u prvoj pobjedničkoj bitci Kalničkog partizanskog odreda 22. listopada 1942. godine i spomen-popis svih kalničkih žrtava. U ime Srpskog narodnog vijeća Malog Poganca prisutne je pozdravio predsjednik **Ranko Vrećica**, a pozdravnom riječi i interpretacijom ulomka iz Pjesme mrtvih proletera (koji je uklesan na grobnicu) obratila se i predsjednica Društva J.B. Tito Varaždinske županije **Štefica Novak**. Također je, uz već spomenute, vijence položila i delegacija SNV Općine Rasinja, na čelu s predsjednikom **Brankom Dulikravićem** i delegacija Zajednice antifašističkih boraca i antifašista Koprivničko-križevačke županije, predvođena predsjednikom **prof. Brankom Dolencom**.

Komemoracija kod spomenika i kosturnice žrtava fašizma u Malom Pogancu

U obližnjoj crkvi održan je parastos za kalničke žrtve. Položeno je cvijeće za žrtve fašizma na obližnjem romskom groblju i vjenac na Društveni dom u Malom Pogancu u kojem je u prosin-

cu 1943. godine osnovana 32. divizija NOVJ.

Nakon toga je uslijedilo druženje u kalničkom domaćinskom ozračju.

B.D.

Poreč

Na skupštini uručene povelje i priznanja

Uprotekloj smo godini ostvarili sve što smo zacrtali, bila je to značajna godina jer smo obilježili 70. godišnjice ustanka naroda Istre, Rujanskih odluka i bitke na Tićanu, a ove je godine i svečana županijska Skupština u rujnu imala drugačije ozračje jer se u dvoranu vratio lik druga Tita", rekao je **Božo Štifanić**, predsjednik porečke Udruge antifašističkih boraca i antifašista Poreštine na skupštini, kojoj je prisustvovalo četrdesetak članova.

Skupštini, održanoj 20. prosinca 2013. godine, prisustvovali su i predstavnici društva "Josip Broz Tito", Sindikata i Matice umirovljenika.

Budući da je riječ o redovnoj skupštini, tajnik **Anton Fabac** okupljene je upoznao s prijedlogom kalendara obilježavanja značajnih datuma i komemoracija u antifašističkoj povijesti NOB-a, te programom rada za 2014. Godinu, o kojem će skupštinarji konačnu odluku donijeti na godišnjem sastanku u ožujku.

Osim obilježavanja u Istri, istaknuo je i neke posjete drugim dijelovima Hrvatske, poput posjeta Kumrovcu u svibnju, te posjeta Korenici, Drežnici i Matić poljani na poziv tamošnjih antifašista, koji su im i ranijih godina iskazali veliko gostoprимstvo.

Fabac je dodao kako ih 2014. godine

Predsjednik Božo Štifanić podnosi izvješće o radu Udruge

očekuje obilježavanje sedamdesete godišnjice smrti **Jože Šurana** i bitke na Kućibregu, za koje će se trebati dobro organizirati, zatim 18. siječnja komemoracija heroju **Joakimu Rakovcu**, te u svibnju sedamdeset godina od smrti **Alda Negrija**, koju planiraju obilježiti zajedno sa Zajednicom Talijana.

Na skupštini su uručene povelje i priznanja koje je Savez antifašističkih boraca i antifašista Hrvatske dodijelio porečkim antifašistima. Povelje su dobili **Anton Ritoša**, **Petar Prenc**, **Drago Tušćan** i **Božo Štifanić**, a priznanje je uručeno **Nadi Rakovac**.

V.H.

SPOMENIČKA BAŠTINA I TURIZAM

•Antifašistička spomenička ostavština zanimljiva je i kao dodatni turistički resurs

UHrvatskoj je prošle godine ukupno registrirano 64,3 milijuna noćenja u turističkom smještaju, a više od 92 posto korisnika su stranci. Po tom postotku Hrvatska je na samom vrhu Europske unije. Hoćemo li imati više turističkih posjeta u narednom razdoblju ukoliko antifašistička spomenička baština preuzeće ulogu turističkog resursa?

Na tu temu upriličena je tribina u srednjici SABA RH na kojoj je izlagao mladi predavač s VPŠ **Matej Perkov** (Liberatas Zagreb). Izlaganje je bilo popraćeno brojnim zanimljivim fotografijama i ilustracijama, uz prikaz primjera turističkog potencijala antifašističkih i socijalističkih spomenika iz Hrvatske i inozemstva.

Turizam u svijetu generira velike

prihode, a Hrvatska se već desetljećima oslanja na turizam kao jednu od temeljnih gospodarskih djelatnosti. Naša država ima mnoge preduvjete za razvoj turizma, ali nova vremena diktiraju nove trendove i ponudu nužno moramo obogatiti. Upravo zbog toga antifašistička spomenička ostavština zanimljiva je, ne samo kao dio autohtone kulturno-povijesne baštine, već i kao dodatni turistički resurs koji turistima može biti razlog više kako bi posjetili neku destinaciju.

U Hrvatskoj je nakon Drugog svjetskog rata podignuto više od šest tisuća spomenika i spomen obilježja, od kojih su neki izuzetne umjetničke vrijednosti, zbog čega su uvršteni u najvišu kategoriju spomeničke baštine. Nažalost, u vrijeme

i nakon Domovinskog rata više od polovice tih spomenika je srušeno i devastirano. Ipak, u posljednje vrijeme, sve je više spomen područja koja se obnavljaju i danas primjereno održavaju. SABA RH dostavio je Ministarstvu kulture prijedlog da se 228 spomenika i spomen obilježja NOB-a utvrdi kao spomenička baština od državnog značaja, u skladu s kriterijima kategorizacije (među njima izdvojeno je osam uništenih ili oštećenih spomenika koje bi zbog njihovog povijesnog, društvenog i kulturnog značaja trebalo u nekoliko narednih godina obnoviti). Inicijativu za uvrštenje obilaska spomen baštine i kao turističke ponude, valja pozdraviti – čulo se na tribini.

B. M.

Sisak

•Na obalama Save, na Tomićevom putu u Sisku, otkrivena je 28. prosinca 2013. godine obnovljena Spomen ploča koja je podsjetnik na strahote kroz koje je prošlo tisuće djece žrtava jedinog dječjeg logora u porobljenoj Europi. Obnovljeni spomenik je otkrio **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH

Ovom događaju prisustvovala je i jedna od preživjelih logorašica **Nevenka Nena Končar**, svjedokinja strahota ustaškog režima, ali i dobrote i ljudskosti običnih ljudi Siska i okolice, u tim mračnim neljudskim vremenima.

Na mjestu zloglasnog ustaškog dječjeg logora na obali rijeke Save u Sisku postojao je spomenik kojeg su, kao znak sjećanja na strahote 7000 malisana - zatočenika toga logora, Siščani podignuli još 1961. godine. Tijekom 90-ih godina prošlog stoljeća, spomenik je doživio sudbinu velikog broja spomenika iz NOB-a, zapušten je, oštećen i devastiran. Na mjestu ustaškog dječjeg logora prvi je obnovljeni spomenik iz NOB-a na području grada Siska, a novac za obnovu osigurala je Sisačko-moslavačka županija, na poticaj Udruge antifašis-

Obnovljena spomen-ploča na mjestu Dječjeg logora

tičkih boraca i antifašista „Brezovica“ Sisak.

Obnovljeni spomenik otkrio je, u načnosti pedesetak antifašista i članova antifašističkih udruga, **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH. On je prilikom otvaranja istaknuo kako je ustaški dječji logor u Sisku bio strašno mjesto, na kojem je od 7000 zatočene djece, smrtno stradalo njih 1600. U logoru su bili grozni uvjeti, a djeca stara od nekoliko mjeseci do 10 godina su umirala od gladi, bolesti i potplađivanja, rekao je Habulin. Osvrnuo se na pokušaje da se piše nova povijest Drugog svjetskog rata i antifašističke borbe. Nacionalističke radikalne skupine i dio klera žeće gubitnike i zločince proglašiti pobjednicima u Drugom svjetskom ratu, a pobjednike zločincima i gubitnicima. Partizane prikazuju kao zločince, vodu antifašističke borbe Josipa Broza Tita kao zločinca i diktatora, a cijelokupni antifašizam kao antihrvatsku ideologiju.

Oni bi Josipa Broza Tita najradije izopčili iz redova hrvatskog naroda, a antifašizam zabranili i okajali. To im ne smijemo dopustiti, upozorio je Habulin.

Dječji logor formiran je 1942. godine pod pokroviteljstvom "Ženske loze ustaškog pokreta" i "Ustaške nadzorne službe" kao "Prihvatalište za djecu izbjeg-

lica", nakon ofenzive na Kozari, a nevina djeca su u njemu umirala, od gladi, bolesti i iscrpljenosti. Postojaо je od kolovoza 1942. do siječnja 1943., a u njega su bila smještena djeca Srba s područja Kozare, Banije, Slavonije i Srijema, odvedenih na prisilni rad u Njemačku ili u koncentracione logore. Mnogima su roditelji ubijeni tako da su preživjela djeca kraj rata dočekala kao siročad.

Kako su neka djeca prilikom odovodnja u logor bila premalena da zapamte svoja imena, mnoga su nakon rata teško saznavala svoj pravi identitet, obitelji su godinama spajane, a neka su nastavila živjeti u obiteljima koje su ih udomile.

Djeca su u Sisku bila smještena u više objekata, a sisački mrtvozornik dr. David Egić je službeno evidentirao smrt 1152 djece, dok drugi izvori, kao što je evidencija Ante Dumbovića, navode brojku od 1630 mrtvih dječaka i djevojčica.

Unatoč strahotama u logoru, uz njega je vezan i svijetli trenutak pojedinaca. Potaknuti stradavanjem djece, mnogi su Siščani djeci osiguravali dodatne obroke hrane, neki su i usvajali djecu, a slično su činili i pojedinci iz Črvenog križa, predvođeni humanitarkom Dianom Budislavljević, čime su spasili na stotine mlađih života. (slika na zadnjoj stranici)

Gordana Lacković

Učenici tjedan dana učili o Holokaustu

•Nakon dva tjedna obrađivanja teme Holokausta kroz nekoliko predmeta, učenici od 5. do 8. razreda i učitelji požeške OŠ Antuna Kanižlića priredili su završnu svečanost i prezentaciju svog projekta posvećenog sjećanju na žrtve Holokausta

Sve školske aktivnosti u prošlom tjednu vezali su uz Međunarodni dan sjećanja na žrtve Holokausta. "Učenici su radili brojne radeve vezane uz židovstvo, holokaust, ali i nenasilje, toleranciju, diskriminaciju.

Na nastavi hrvatskog jezika gledali su filmove s tom tematikom, na vjerouaku učili o religiji i Židovima, na tehničkom odgoju izrađivali svitke po uzoru na Toru, pisali sastave o tome kako graditi svijet u budućnosti i kako nikoga ne ponižavati", kaže nastavnica Josipa Valentić. O Holokaustu u kojem nisu stradali samo Židovi, već i pripadnici drugih naroda, predavanje je održao Luciano Moše Prelević, rabin Židovske općine Zagreb. "Drago mi je da je ova škola uložila toliko puno truda u proučavanje Holokausta, jer je to

univerzalna tema, ne samo židovska. Važno je progovorati o Holokaustu jer je to bio jedan od zadnjih naj-

užasnijih događaja u skorijoj povijesti", kaže rabin Prelević.

G.S.

Požeški učenici, simbolički označeni Davidovom žutom zvjezdrom, uče o Holokaustu

Položeni vijenci na Židovskom groblju

•Obilježavajući Međunarodni dan sjećanja na žrtve holokausta, Udruga antifašističkih boraca i antifašista Požega održala je komemoraciju i položila vijence na požeškom Židovskom groblju. Iako na tom groblju od 2. svjetskog rata nitko nije pokopan, Grad Požega je prije nekoliko godina uredio cijeli prostor i ono je pretvoreno u spomenik

raseljeni na rubne dijelove grada, a sredinom prosinca 1941. sve židovske obitelji poslane su u logore smrti iz kojih se nisu vratile. Preživio je samo jedan dvogodišnji dječak, Ivica Has, kojeg je spasila požeška obitelj Taborski – istaknuo je tajnik udruge antifašista Kazimir Simununović.

Ivica Has danas živi u Izraelu, a Požegu je posjetio nakon uređenja Židovskog groblja. Komemoraciju su, uz članove an-

tifašiste, nazočili požeški gradonačelnik Vedran Neferović i predsjednik Gradskog vijeća Nino Smolčić, zamjenik župana Miroslav Grozdanić, te predsjednik Srpskog nacionalnog vijeća Požege Zdravko Dragaš. Nakon polaganja vijenaca i paljenja svijeća, članovi Udruge antifašista su, prema starom židovskom običaju, uz grobove stavili svatko po jedan kamenčić.

G.S.

Antifašisti položili vijence na požeškom Židovskom groblju

Danas u Požeštini ne živi ni jedan pripadnik židovskog naroda, a još prije Drugog svjetskog rata u Požegi je bilo 60 židovskih obitelji, a bilo ih je i u okolnim mjestima. U vrijeme rata poginulo je 112 Židova, a u samom gradu Požegi od 138 žrtava fašističkog terora, 101 su bili Židovi. Progon Židova počeo je odmah nakon uspostave NDH, muškarci su slani u radni logor na isušivanje rukavca rijeke Orljave, a žene su prale željezničke vagone na požeškoj željezničkoj postaji. Židovi su

POHOD NA HUMKU

♦Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Kutine organizirala je obilježavanje 72. obljetnice bitke na Humci u nedjelju 26. siječnja u Krajiškoj Kutinici. Ispred obnovljenog partizanskog spomenika položeni su vijenci i cvijeće i odana počast poginulim partizanskim borcima i braniteljima Domovinskog rata

Poveća skupina poklonika antifašizma, među kojima i velik broj mladih s područja Sisačko-moslavačke i Bjelovarsko-bilogorske županije, po tradiciji – stazama partizanskim, pohodila je Humku, na vrhu Moslavačke gore, u spomen na prvi ratni uspjeh Moslavačke čete (27. siječnja 1942. godine) u borbi s ustaško-domobranskim i žandarmerijskim snagama. Jedna se kolona kretala prema Humci iz pravca Krajiške Kutinice, a druga iz Paorske Kutinice.

Ispred obnovljenog partizanskog spomenika položeni su vijenci i cvijeće i odana počast poginulim partizanskim borcima i braniteljima Domovinskog rata. Nakon kraćeg druženja članova antifašističkih udruga i lovačkih družina, te izviđačkih organizacija, slijedio je povratak, također pješice, niz obronke Moslavačke gore u Krajišku Kutinicu. Sve delegacije su položile vijence i kod spomenika pred mjesnim domom u Krajiškoj Kutinici u čast palim borcima i žrtvama fašističkoga terora.

Svečanost je potom nastavljena u Vatrogasnem domu. Skupu su se obratili **Andrija Rudić**, gradonačelnik Kutine, **Milovan Bojčetić**, predsjednik Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Sisačko-moslavačke županije, **Dragutin Mrkoci**, predsjednik Sekcije 32. divizije, **Petar Raić**, predsjednik Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Grada Zagreba i zagrebačke županije i **Dragica Vasić**, predsjednica Udruge antifašističkih boraca i antifašista Kutine.

U svojim izlaganjima posebno su pozdravili nazočne moslavačke partizane, potencirali su značaj Moslavačke čete, čiji su borci, šireći ustank u Moslavini razbili tada višestruko jače snage neprijatelja. U surovim uvjetima hladnog vremena i snijega, odlučnošću i hrabrošću partizana, izvojavana je pobeda koja je doprinijela i brzom jačanju Narodnooslobodilačkog pokreta u Moslavini. Također, istaknuli su i velik doprinos branitelja u Domovinskom ratu, te potrebu razvijanja i očuvanja tekovina antifašizma i mirnog života u zajedništvu i međusobnom poštivanju Hrvata, Srba i ostalih pripadnika nacionalnih manjina koji žive na ovom prostoru. Skupu su

Polaganje vijenaca u povodu obljetnice bitke na Humci

prisustvovali i predsjednik Gradskog vijeća Kutine **Nikola Domitrović** te zamjenik županice Sisačko moslavačke županije **Ivan Nekvapil**.

Po ciči zimi, 27. siječnja 1942. godine, moslavački partizani su sačekali jake neprijateljske snage na Humci. U bitci je, pod zapovijedanjem komandira **Stipe Vukomanovića**, sudjelovalo 60-ak pripadnika Prvog moslavačkog partizanskog odreda, sastavljenog od pripadnika svih nacionalnosti koji su u ekstremnim zimskim uvjetima pobijedili nadmoćnijeg neprijatelja. Odred su činili borci iz Moslavine, Bosne, Zagreba, Križevaca, Ivance, Istre i Čazme. Bilo je tu 29 Hrvata i 16 Srba te po jedan Musliman, Nijemac, Bugarin, Slovenac i Talijan. Među njima je bilo 28 radnika, 18 seljaka, troje intelektualaca i jedan službenik.

Snijeg je te zime bio vrlo visok – na nekim mjestima metar i pol, a temperatura između minus 30 i 40 stupnjeva. Poslije sata čekanja došlo je do neposredne borbe u kojoj su ustaške i domobranske snage u potpunosti razbijene. Zbog velike hladnoće zakazalo je

i njihovo automatsko oružje. Nakon sat i pol borbe neprijatelj je odstupio ostavivši u snijegu osam mrtvih i dvadesetak ranjenih vojnika. U toj akciji poginuo je skojevac **Vinko Golubić – Golub**, a teško je ranjen borac **Stevo Milaković – Aco**. Zarobljeno je i dosta oružja i opreme, što će ojačati vatrenu moć partizanske čete. Četa se tijekom noći izvukla nadomak Garešnice i kasnije produžila marš u rajonu Daruvara.

Neprijatelj će 29. siječnja ponovno udariti na Moslavačku goru uzalud tražeći partizane, a u svom bijesu i nemoći počinit će i prve veće zločine u selu Malom Prokopu. Moslavački partizani vraćaju se u svoj kraj u ožujku 1942. godine. Poslije manjih akcija ponovno će doći do borbi na Moslavačkoj gori 28. i 29. ožujka. U borbi s mnogo nadmoćnjim neprijateljem, partizani se ipak uspijevaju probiti iz obruča, uz gubitak dva istaknuta borca **Huseina Muftića – Muje** i **Bogdana Jelače – Zone**.

Njima u spomen i ove je zime organiziran već tradicionalni pohod na Humku

R.I.

POČAST NEVINIM STRADALNICIMA

♦ Polaganjem vijenaca i paljenjem svjeća kod lani obnovljenog spomenika, obilježena 72. obljetnica stradanja 1.500 nevinih civilnih žrtava sa šireg područja sjeveroistočnog Korduna

Uorganizaciji Saveza udruga antifašista Karlovačke županije, ZUABA GZ i ZŽ i Srpskog narodnog vijeća u selu Prkos Lasinjski održan je komemorativni skup u povodu 72. obljetnice pokolja 1.500 nevinih civilnih žrtava koje su ustaše mučki ubile i masakrirale 21. prosinca 1941. godine. Stradalnicima je odana počast polaganjem vijenaca i paljenjem svjeća pred prošle godine obnovljenim spomenikom i spomen-kosturnicom (rad arhitekta Aleksandra Freindreicha), u koju su pokopana tijela 478 stradalih iz sela Prkos zajedno s oko tisuću pobjenih u obližnjoj šumi Brezje.

Komemoraciji je, među inim, nazario i novi načelnik općine Lasinja **Željko Prigorac**. O događajima je opširno govorila **Danica Mičić**, nezavisna vijećnica u Općinskom vijeću Lasinja, istaknuvši da su unatoč istrebljenju, Kordunaši i Banjci, iako izloženi nezapamćenom teroru, ostali dosljedni antifašističkom pokretu. **Mladen Matijašec**, potpredsjednik ZUABA GZ i ZŽ kazao je da poklonici antifašizma dolaskom svake godine na ovo mjesto čine sve da se netolerancija na nacionalnoj, vjerskoj ili bilo kojoj drugoj osnovi izbriše iz današnjeg načina života. **Saša Milošević**, zamjenik predsjednika SNV-a, upozorio je da poštivanje naših žrtava ne smije stati na tome da smo obnovili spomenik i da ih se jednom godišnje sjetimo. Mi moramo

Komemoracija u znak sjećanja na skoro 1.500 stradalih mještana Prkosa i okoline

govoriti o tome kakvo je naše društvo danas, tko sada napada slobodu, tko su ljudi i pokreti koji proizvode mržnju kao nekad i koji bude strah kao nekad.

Stradanje Prkosa uklapa se u opću golgotu tadašnjeg kotara Vrginmost u kome su tijekom NOR-a pobijene, poginule ili umrle 10.384 osobe. Samo selo Prkos dalo je 119 partizana, od kojih su 23 poginula, a njihova imena se nalaze na spomen-kosturnici. Masakr u Prkosu bio je **Ivanu Goranu Kovačiću** inspiracija za poemu „Jama“, a **Valdimiru Nazoru** za pjesmu „Majka pravoslavna“ (inače, na tom području su čamcem preko Kupe u partizane ostišli Nazor i Kovačić).

Ofenziva je počela u noći 20/21. prosinca 1941. godine iz pravca Lasinje i Bućice. Oko 4.000 ustaša, domobrana i žandara namjeravalo je uništiti partizanske snage u kotaru Vrginmost i Petrovoj gori, koje su prijetile širenjem narodnog ustanka u hrvatske krajeve preko Kupe, prema Zagrebu i Žumberku. Najprije je

okpoljeno srpsko selo Prkos, koje je do temelja spaljeno i uništeno. U nastavku ofenzive od Dugog Sela do Bovića uhvaćeno je i ubijeno još oko tisuću ljudi. Ustaške metode ilustrira i slučaj žandarmerijskog narednika u Lasinji, **Petra Nikolića**, Hrvata, u prvih zadovoljnog stvaranjem tzv. NDH, koga su ustaše ubile zajedno sa ženom i dvoje djece, jer je pokušao pismom (kojeg su se ustaše domogle) upozoriti mještane Prkosa o pripremanom ustaškom napadu.

Prkos je prije Drugog svjetskog rata imao oko 700 stanovnika, a 1991. godine oko 130. Svi su oni izbjegli za vrijeme „Oluje“. Novi rat (devedesetih) uzeo je danak u svim selima i okolini – selo Lasinje su krajinske formacije temeljito opljačkale 1991. godine, a slično je prošao i Banski Kovačevac, u kome je pobijeno šestero staraca. U Prkosu sada živi tridesetak ljudi, uglavnom staraca koji su se vratili iz izbjeglištva.

B. M.

Zagreb

♦ **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH, uručio je priznanje **Adamu Dupalu**, predsjedniku Sekcije 1. korpusa za izvanredne zasluge u njegovovanju, razvijanju i jačanju tradicija i tekovina NOB

Sekcija 1. hrvatskog korpusa (prema novom statutu SABA RH sada djeliće „pod kapom“ Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Grada Zagreba i zagrebačke županije), potkraj prosinca, organizirala je tradicionalni novogodišnji susret i prijateljsko druženje za svoje članove i uzvanike. O

Tradicionalni susret

rezultatima rada u proteklom periodu i zadacima za naredno razdoblje govorili su **Branko Božić**, tajnik i **Mirko Mećava**, član IO Sekcije. Pozdravne riječi uputili su **Josip Milat**, zamjenik predsjednika SABA RH, **Tomislav Badić**, predsjednik Saveza društava „Josip Broz Tito“ Hrvatske i **Svetozar**

Livada, član Savjeta antifašista Hrvatske.

Franjo Habulin, predsjednik SABA RH, uručio je priznanje **Adamu Dupalu**, predsjedniku Sekcije 1. korpusa za izvanredne zasluge na njegovovanju, razvijanju i jačanju tradicija i tekovina antifašističke borbe naroda Hrvatske.

B. M.

Novi spomenik NOB-u bit će bez zvijezde petokrake

♦U osječkom perivoju Kralja Tomislava bit će podignut novi spomenik žrtvama fašizma. Odluka je to Povjerenstva za obnovu spomeničke baštine iz NOB-a u Osijeku početkom siječnja ove godine koju je u potpunosti podupro gradonačelnik Ivica Vrkić

Povjerenstvo je posebno naglasilo da će na mjestu srušenoga spomenika žrtvama fašizma u perivoju Kralja Tomislava u Osijeku biti postavljen potpuno novi, ali i drugačiji spomenik od onog koji je prije tamo bio. A bio je spomenik autora Nikole Kečanina, podignut 1952. godine u znak sjećanja na 74 strijeljana pripadnika Narodnooslobodilačke borbe 1941. godine.

Taj spomenik je miniran u jesen 1991. godine. Žestoka eksplozija raznijela je skulpturu u komade. A na tom srušenom spomeniku bio je uklesan stih Alekse Šantića: "I kad nam muške uzmete živote, grobovi naši borit će se s vama".

Novi spomenik žrtvama fašizma u Narodnooslobodilačkoj borbi izraditi će se zato što je stari, koji je miniran, nemoguće restaurirati jer za njega ne postoje odgovarajući kalupi - rečeno je na prvom sastanku Povjerenstva.

Prilikom donošenja odluke o novom spomeniku, predsjednik Povjerenstva gradonačelnik Osijeka Ivica Vrkić, istaknuo je činjenicu da je Hrvatska nastala na temeljima antifašizma.

Za razliku od staroga, koji je bio spomen žrtvama fašizma grada Osijeka u NOB-u, novi će spomenik, kako se najavljuje, imati višestruko značenje. "Imat će i odnos prema budućnosti i ukazivati na značaj antifašizma kao našega trajnoga europskog opredjeljenja." - rekao je tajnik Povjerenstva, arhitekt Miroslav Pavlinić.

"U gradskoj upravi želimo nadoknadići sve što je devastirano u prošlim godinama. Antifašizam i NOB su osnovica nastanka Hrvatske. Naša je obaveza da na pravi i istinit način govorimo o onome što je ugrađeno u temelje države", kazao je osječki gradonačelnik.

Za financiranje novog spomenika posognut će se u fondove Europske Unije i raspisati će se natječaji, a sve kako bi, po

riječima Vrkića "Osijek pokazao svoju širinu, odnosio se na pravi način prema svojoj povijesti i pokazao kako nema kompleks prema prošlosti".

Nedugo poslije te odluke, Glas Slavonije piše da „na spomeniku ili spomenobilježju antifašizmu u Osijeku neće biti ni petokrake, ni kape troroge, niti puša-

i biti urbani doprinos uređenju grada - predlaže Miroslav Pavlinić, član Udruge, ali i tajnik Povjerenstva za obnovu spomeničke baštine iz Narodnooslobodilačke borbe koje je osnovao gradonačelnik Vrkić. No, i Balić i Pavlinić priznaju kako je ovo "evoluirano" razmišljanje došlo upravo od strane živućeg pripadnika NOB-a

Jove Niševića, kojemu je tek želja da spomenik bude na lokaciji u Perivoju kralja Tomislava.

- Ta je lokacija kosturnica strijeljanih Osječana, učenika, kućanica, sudionika NOB-a - kaže Nišević.

Ideja je Povjerenstva da posve novo obilježje bude obogaćeno i prostorom za edukacijske aktivnosti o doprinosu građana Osijeka u Drugom svjetskom ratu. Hoće li ondje ujedno biti i informativno-edukacijski centar, pokazat će rezultati natječaja, čije će uvjete i

Perivoj kralja Tomislava u Osijeku, u kojem će se graditi novi spomenik NOB-u, na mjestu gdje je početkom devedesetih godina srušen stari

ka. Ono će prije svega biti dostojanstveno obilježje NOB-u, ali i simbolična poruka za budućnost o trajnom značenju antifašizma. Takve poruke dolaze iz Udruge antifašističkih boraca i antifašista, nakon izjava desne političke opcije koja se zauzima za spomenik žrtvama totalitarizma, pa tako i komunizma, ali je i otvoreno politički zaprijetila kako ni jedan novi spomenik u Osijeku neće imati na sebi obilježje zvijezde petokrake."

- Nije ovdje riječ o pomirljivim tonovima, jer i srušeni spomenik o kojemu se govori, na sebi nije imao petokraku - rekao je u izjavi Glasu Slavonije Đorđe Balić, član Udruge antifašističkih boraca i antifašista. „Radi se o tome da se nakon višegodišnjih nastojanja da se obnove spomenici, biste i spomen-ploče koji su simbolizirali razdoblje od 1941. do 1945., a koji su u vremenu od hrvatske samostalnosti uništeni ili uklonjeni, sada sublimiraju jedinstvenim zamjenskim spomenikom“.

- Taj bi novi spomenik trebao imati obilježje suvremenog umjetničkog izričaja

vremenski rok odrediti Povjerenstvo.

Perivoj kralja Tomislava danas je najljepši, najveći i najstariji perivoj u Osijeku, koji je nastao 1826. godine. Tijekom vremena perivoj je mijenjao svoja nazivlja, što je često bilo uvjetovano promjenom vlasti na ovim prostorima, tako da je do 1925. nosio naziv Pukovnijski. Te godine proslavljen je 1000. godišnjica hrvatskog kraljevstva povodom čega je došlo do promjene imena u Tomislavovo šetalište, a tijekom svečanosti u tu čast postavljen je spomenik i zasađena lipa, kao spomen drvo, a koja se tu još uvijek nalazi. Nakon oslobođenja, točnije 1946. godine, perivoj mijenja ime u Park kulture, a 1992. vraća mu se stari naziv Perivoj kralja Tomislava.

Spomenik Narodnooslobodilačkoj borbi u tom parku bi, kako kažu, mogao biti završen tijekom iduće godine, što se vremenski poklapa i sa 70. obljetnicom oslobođenja Osijeka od nacističke okupacije. No, da će o njemu još biti rasprave i sučeljavanja stavova, nije teško zaključiti.

G.S.

•Brojni antifašisti i članovi udruga i društava Josip Broz Tito iz raznih dijelova Istre, predstavnici općina Sv. Lovreč i Kanfanar, borci i njihovi gosti 18. siječnja su obilježili 69. godišnjicu smrti narodnog heroja Joakima Rakovca

Povijesne događaje te Rakovčev životni i ratni put detaljno je, i kroz anegdote i vlastita sjećanja, iznio predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Poreštine Božo Štifanić.

Rakovac, koji je bio prvi predsjednik Narodnooslobodilačkog odbora Istre i jedan od bitnih aktera za potpisivanje povijesnih Pazinskih odluka za odcjepljenje Istre od Italije i sjedinjenje s maticom zemljom, imao je važnu ulogu u jačanju antifašističkog pokreta u Istri.

"Sloboda se ne kupuje na sajmu. Za nju se moramo sami izboriti", bila je parola uz koju je okupljaо narod, osobito mlade na koje je utjecao svojom neumornom energijom, marljivošću i posvećenošću idealima slobode i jednakosti. Nakon pada Italije sudjelovao je u razoružavanju talijanskih karabinjera i vojnika u Cerovlju i Pazinu te u oslobođenju Pazina i Poreča.

Poginuo je nakon što su njemački vojnici prekinuli sastanak NOO-a u Korenićima. Prisutni su se spašavali bježeći svatko na svoju stranu, a Rakovac je teško ranjen u lijevu ruku. Učiteljica Nada Raner, koja je bila uz njega, lakše je ranjena te se uputila prema selu Červari po pomoć. No, kad su ga u jutarnjim satima partizanke Jaga, Fuma i Rožina uspjele pronaći pod snijegom, već je bio mrtav.

Sjećanje na heroja Joakima Rakovca

Polaganje vijenca u Poreču na spomenik legendi Istre – Joakimu Rakovcu

U jednoj je ruci stezao pištolj, a u drugoj šaku zemlje, ispričao je Štifanić.

- Narod ga je izabrao za svoju legendu, legendu Istre. Bio je partizan kojega su poštivali poput sveca. Ne možemo mu se odužiti nikako drugačije nego da izgradimo Hrvatsku za kakvu se on borio i poginuo, poručio je, citirajući dijelove iz dokumentarnog filma koji prije nekoliko godina o Rakovcu snimio HRT. Naglasio je da je potrebno govoriti istinite činjenice iz povijesti i živopisno ih i na stvarnim mjestima događaja prenijeti mlađim generacijama. Izrazio je gorčinu zbog činjenice da do danas rodna kuća Joakima Rakovca nije ni sanirana, a kamoli pretvorena u muzej, za što su inicijativu pokretali kod brojnih porečkih vlasti i Zavičajnog muzeja Poreštine.

Minutom šutnje odana je počast svim poginulima u Narodnooslobodilačkoj borbi i Domovinskom ratu.

O događajima iz Drugog svjetskog rata govorio je i jedan od najstarijih istarskih

partizana i Rakovčev suborac Miljenko Benčić. Osmaš svetlovrečke osnovne škole koja nosi herojevo ime, Mateo Antolović, recitirao je pjesmu "Koza" Mate Balote, dok je Štifanić kazivao pjesmu "Čako" Milana Rakovca.

Delegacija predstavnika Udruge antifašista i Općine Kanfanar položila je zatim cvijeće uz spomen-ploču u Korenićima, na mjestu Rakovčeve pogibije. Neposredno prije skupa u Sv. Lovreču položen je vijenac uz spomenik Joakima Rakovca, ispod kojega su sačuvani njegovi posmrtni ostaci, na istoimenom trgu u Poreču. Narodnom heroju tu su počast odali predstavnici Grada Poreča, Udruge antifašista Poreštine te Udruge veterana i dragovoljaca Domovinskog rata Poreštine, na čelu sa zamjenicom gradonačelnika Natašom Basanić Čuš, potpredsjednikom Udruge antifašista Arduinom Matoševićem i predsjednikom UDVDR-a Miroom Sošićem.

K. F.

Opatija

Studenti i učenici pozvani na put u Vlaku sjećanja

Projekt Vlak sjećanja, koji svake godine organiziraju europske udruge civilnog društva, s ciljem održavanja sjećanja na žrtve Holokausta, i ove će godine na svoje putovanje europskom povješću uključiti zainteresirane mlade ljude i iz Hrvatske, odnosno Primorsko-goranske županije.

- UABA Opatije, koristeći svoje međunarodne veze s naprednim evropskim udrugama, dobila je ponovno određeni broj mesta u Vlaku sjećanja, koji polazi iz Milana i Bruxellesa, s uvijek istim odredištem – Auschwitz. Broj mesta je

limitiran kapacitetima željezničke kompozicije. Ove su godine organizatori, ponukani lanjskim proljetnim pozitivnim iskustvom, ponovili ponudu Hrvatskoj, i to opatijskoj Udrizi antifašista, kazao je predsjednik UABA-e Opatija Oleg Mandić, istaknuvši kako inicijativu organizacijski podržava Savez antifašističkih boraca i antifašista Primorsko-goranske županije, a finansijski Grad Opatija i Primorsko-goranska županija.

Prema programu, predviđa se polazak iz Milana u utorak, 8. travnja 2014. godine, a povratak u isti grad planiran je u

subotu 12. travnja, dok će se hrvatski dio ekipe Vlaku sjećanja pridružiti u Salzburgu nakon polaska iz Rijeke.

- Organizirana su dva dana u Krakowu u hotelima s tri zvjezdice, uz puni pansion. Jedan cijeli dan provest će se u Auschwitzu uz tradicionalnu svečanost, a tijekom puta organizirana su druženja, predavanja i susreti sa žrtvama. S obzirom na limitirani broj od 15 mesta koje je na raspolaganju, prednost kod prijave bit će data mladima – studentima i srednjoškolcima.

D.Ž.

Partizanskom pokretu priznanje "Pravednik među narodima"

Židovska zajednica Bosne i Hercegovine predložit će da se jugoslovenskom partizanskom pokretu iz Drugog svjetskog rata dodijeli priznanje "Pravednik među narodima" zbog nedvojbenih zasluga što ih je on imao za spašavanje brojnih Židova, njavio je predsjednik te zajednice **Jakob Finci**.

"U suradnji s muzejom *Yad Vashem* ozbiljno razmatramo mogućnost da se Narodnooslobodilački pokret pod Tito-vim vodstvom uvrsti u popis Pravednika među narodima", kazao je Finci u Sarajevu na komemoraciji priređenoj u povodu Dana sjećanja na Holokaust.

Priznanje "Pravednik među narodima" dodjeljuje memorijalni muzej Holokausta *Yad Vashem* iz Jeruzalema osobama i organizacijama zaslužnim za spašavanje Židova od progona nacista tijekom Drugog svjetskog rata.

Sam naziv ovog priznanja potječe iz biblijskih apokrifova, midraša, gdje se kaže: Pravednik iz drugih naroda služi Svetome. Izraelski parlament, *Kneset*, do-

nio je 1953. godine na temelju Zakona o sjećanju na mučenike i junake odluku o osnivanju nacionalnog spomen-mjesta *Yad Vashem*, ustanove za čuvanje sjećanja na stradale židovske zajednice i na one pripadnike naroda svijeta koji su tijekom Holokausta izložili opasnosti vlastiti život spašavajući Židove.

Odličje za Pravednike sastoji se od medalje i povelje o priznanju. Ovo priznanje najveće je odličje države Izrael koje simbolizira zahvalnost i vječno sjećanje na žrtvu što su je Pravednici podnijeli za spas Židova kao naroda. Stoga je na medalji koja se uručuje Pravedniku upisana talmudska rečenica: Onaj koji je spasio jednu osobu, kao da je spasio čitav Svet.

Partizanska vojska, koju je vodio maršal Tito bio je najjači pokret otpora u okupiranoj Europi. Njegova pojava kao borbene sile već 1941. godine omogućila je da se oko 4500 Židova iz svih krajeva tadašnje Jugoslavije pridruže organiziranoj borbi protiv nacista. Od te brojke

njih 1318 dalo je svoje živote za slobodu, a njih 3254 doživjeli su dan oslobođenja kao pripadnici pobjedičkih partizanskih snaga. 1737 hrvatskih Židova priđušilo se partizanskoj vojsci, od kojih ih je 325 poginulo.

Najveći pravednik među narodima na području Jugoslavije je partizanski pokret jer je mir, bilo u partizanskim jedinicama, bilo na oslobođenom području, dočekalo preko 50 posto Židova koji su preživjeli rat, izjavio je nedavni predsjednik židovske zajednice *Bet Izraela* i ambasador Hrvatske u Parizu **Ivo Goldstein**.

Obzirom da se titula „Pravednik među narodima“ dodjeljuje uglavnom istaknutim pojedincima, moguća je i dodjela kolektivnog priznanja. Stoga je i predložen partizanski pokret koji bi spadao u tu kategoriju. Do sada su priznati „Pravednik među narodima“ dobili i norveški pokret otpora te danski kralj i narod.

K.T.

Rijeka

•U dvorani Mjesnog odbora Kozala, u subotu, 21.prosinca 2013. održana je 5. izborna skupština Društva „Josip Broz Tito“ Rijeka, na kojoj je utvrđeno da je Društvu u zadnje tri godine pristupilo blizu 300 novih poštovalaca povijesne uloge Tita i njegova djela, tako da sada broji oko 1.200 članova

Skupština Društva „Josip Broz Tito“

Predsjednica Biserka Perman govori na Skupštini Društva „Josip Broz Tito“ u Rijeci

Istaknuta je dobra suradnja s drugim srodnim organizacijama i medijskim kućama te finansijska podrška Grada Rijeke i Primorsko-goranske županije. Nakon rasprave usvojeni su dokumenti - Izvještaj o radu, Financijski izvještaj i Izvještaj Nadzornog odbora.

Izabrano je novo predsjedništvo na čelu sa novom-starom predsjednicom **Biserkom Perman** te nadzorni odbor. Za potpredsjednicu je izabrana **Tamara Kojić** iz ogranka Bakar, a tajnici **Emiliji Ivošević** produžen je mandat.

Izmijenjen je Statut i usvojen Program rada za naredni dvogodišnji period.

Glavne programske zadaće su njegovanje tekovina antifašizma, obilježavanja značajnih datuma iz NOB-a i Titovog života, omasovljenje članstva Društva, reagiranja na sve češće pojave fašistoidnih aktivnosti društvenih skupina i pojedinaca, kao i na iznošenje neistina o državničkom djelovanju i liku Josipa Broza Tita, izdavanje knjige „Riječani s Titom“ čiji je inicijator i glavni autor član Društva, književnika

i novinar **Giacomo Scotti**, te nastavak sudjelovanja u humanitarnoj akciji prikupljanja pomoći za oboljele od multiple skleroze.

Nakon službenog dijela Skupštine, u čijem je radu sudjelovalo stotinjak članova i gostiju, organizirano je neformalno predlagdansko druženje uz skromnu zakusku.

B. P.

Komemoracija Ivanu Gašparoviću Gaši

♦Predstavnici Općine Cerovlje, Udruge antifašista Pazinštine, Vinodolske općine i tamošnje udruge antifašista položili su cvijeće i zapalili svijeće uz spomenik istaknutom antifašistu Ivanu Gašparoviću Gaši na željezničkoj stanici u Cerovljku

Gašparović je rođen u Grižanama u Vinodolskoj općini, a kao sekretar SKOJ-a za Istru i Hrvatsko primorje početkom 1944. djelovao je u cilju organizacije narodnooslobodilačkog pokreta u Istri. U siječnju 1944. u Cerovlju su ga zarobili Nijemci, mučili ga i objesili na telefonski stup na stanici. Na njemu je živ visio osam dana, dok nije izdahnuo, podsjetio je Stipe Marušić, član predsjedništva Udruge antifašista Vinodolske općine.

Gašparovića su zarobili u trenutku dok je uništavao arhiv u "hotelu", gospodarskoj zgradi nasuprot željezničke stanice u Cerovljku.

Ovu su prigodu Emil Daus, cerovljanski načelnik, Ivan Jurada, predsjednik Općinskog vijeća Cerovlja, i Ivica Crnić, načelnik Vinodolske općine, iskoristili za zbližavanje dviju općina. Ovom je druženju prisustvovao i Milan Antolović,

Polaganje vijenaca kod spomenika Ivanu Gašparoviću Gaši

predsjednik Udruge antifašista Pazinštine, predstavnici antifašista vinodolske općine Zdravko Kalafatić, Stipe Marušić i Ivica Crnić, kao i domaći borci Miljenko

Benčić i Viktor Vojsković. Osim sjećanja na Gašparovića, bilo je govora i o uključivanju mladih u udruge antifašista, ali i zbijavanju Cerovlja i Vinodola. M.R.

SEDAMDESETA OBLJETNICA STRADANJA MJEŠTANA

U selu Bokordići u općini Savićenta, uz prisutnost velikog broja žitelja ovog i drugih susjednih sela s područja općina Savićenta i Barban, predstavnika lokalne vlasti, zatim općine Matulji, s kojom ovo mjesto već niz godina surađuje, kao i predstavnika županijske vlasti i političkih stranaka, predstavnika UABA Grada Pule i SA Istarske županije, dostojanstveno je obilježena 70. obljetnica stradanja stanovništva ovog sela od strašnog nacističkog zločina.

Prisutnima se obratio nekoliko govornika: Božo Macan, načelnik općine Savićenta, Valter Flego, župan Istarske županije, Tomislav Ravnić, predsjednik SA Istarske županije, a pozdravne govore imali su predstavnici općine Matulji i Barban. Učenici lokalne osnovne škole priredili su dojmljiv program, recitirajući pjesme na lokalnom istarskom dijalektu, s tematskim asocijacijama na događaj strašnog nacističkog zločina.

"Noć 8. na 9. siječnja 1944. godine poznata je kao "crvena noć" i u sjećanju preživjelih ostaje zabilježena

kao plamen spaljenih kuća koji je noć pretvorio u dan. Okupatori su najprije opkolili i napali susjedno mjesto Šajine u općini Barban. Ubijali su starce, žene i djecu. Bili su jako dobro naoružani, pa su čak na naše selo i topovima pučali. Upali su u selo u jedan sat tijekom

noći i poubjiali 22 naša mještana i do temelja spalili 18 kuća...", kazao je kao posljednji govornik u svom emotivno nadahnutom prigodnom govoru Mirko Rojnić, predsjednik podružnice UABA općine Savićenta.

Zdravko Macura

Mirko Rojnić, predsjednik podružnice UABA općine Savićenta, u govoru na svečanosti u Bokordićima

Inicijativa antifašista u Splitu

Prijavi kukasti križ ili ga sam izbriši!

Gruпа Spiličana, okupljena oko Faceboок stranice „Prijavi fašističke simbole“, održala je krajem siječnja ove godine prvu javnu akciju brisanja kukastih križeva na prostoru Dubrovačke ulice u Splitu. Kažu kako žele odgovorno utjecati na izgled javnih površina.

„Izlazimo u javnost zbog zanemarivanja rastućeg profašističkog diskursa i simbola od strane gradske vlasti koja pod svojim okriljem ima komunalnu službu koja bi trebala biti dužna uklanjati sve simbole s javnih površina, a u prvom redu one inspirirane zabranjenim znakovlјem, koje nažalost postaje sastavnim elementima tzv. Murala, što znači da nije riječ o slučajnim šaranjima politički nezrelih buntovnika”, navode u svom priopćenju kojeg prenosi Indeks.hr.

Naglašavajući da se “simbolika i manipulacija ne smije mirno promatrati”, pozvali su sugrađane da im se pridruže.

“Svi zainteresirani za suradnju na ovom neformalnom projektu široke platforme, mogu to učiniti kontaktiranjem preko navedene stranice ili samoinicijativnim uklanjanjem bilo kojih simbola koji pozivaju na mržnju, u svojoj neposrednoj blizini. Ne pozivamo na zamjenu postojećih simbola novim, djelujemo van bilo koje postojeće političke akcije, inspirirani isključivo željom za stvaranjem zdravog okoliša razvoja pojedinaca u društву lišenom govora mržnje, pogotovo obzirom na činjenicu da priličan broj mladih ljudi slijedi radikal-

Brisanje profašističkih simbola na splitskim ulicama i svih drugih simbola koji pozivaju na mržnju

ne ideologije, bilo iz tradicijskog razloga obitelji, bilo pukog buntovništva potpuno lišenog osnovnih saznanja o njihovom zločinačkom karakteru i bez izgrađene političke svijesti. No, koji god razlozi bili, ta simbolika i manipulacija koja se preko nje

vrši, ne smije se mirno promatrati. Šutnja je zlato samo onima kojima je do zlata stalo. Nama je stalo do pravednjeg, odgovornijeg i antifašističkog društva slobode”, navodi se u priopćenju Inicijative za grad oslobođen (pro)fašističkih simbola.

Pazin

Predsjedništvo Saveza antifašista Istarske županije

Još aktivniji u promicanju povjesne istine

•Na posljednjoj sjednici u 2013. godini Predsjedništvo Saveza antifašista Istarske županije rezimiralo je aktivnosti. Predsjednik istarskih antifašista Tomislav Ravnić zadovoljan je provedenim aktivnostima protekle godine, a posebno programima obilježavanja 70. obljetnice Pazinskih odluka o sjedinjenju Istre s maticom zemljom Hrvatskom

Uz to objavljeno je i kapitalno djelo “Istra u Titovo doba”, koje na više od 400 stranica govori o životu i radu u Istri od 1945. do 1990., a predstavlja jedinstven dokument o najplodnijem razdoblju istarske povijesti. Ravniću je žao što Županijska skupština nije dodijelila priznanje Glasu Istre, jer, kako je rekao, Savez antifašista smatra da je Glas Istre, kao institucija, kao glasilo, dao veliki doprinos Istri u Narodnooslobodilačkoj borbi, radu Narodnooslobodilačkih

odbora te kasnijem razvoju, a i danas u njemu pišu mnogi vrijedni, časni i pošteni novinari.

U programu rada za iduću godinu istaknuto je mjesto posvećeno promicanju i zaštiti antifašističke baštine da bi se sačuvala objektivna povjesna istina, na čijoj reviziji sustavno rade neofašisti i nacionalistička desnica, naglasio je Ravnić.

Uz stalnu skrb za socijalna prava antifašista, Savez antifašista Istarske županije će iduće godine obilježavanjem značajnih

obljetnica iz NOB-a današnjim naraštajima ukazati na događaje i osobe zaslужne za nacionalnu i socijalnu emancipaciju.

Između ostalih to su 70. obljetnica masakra u selima Šaini i Bokordići, stradanja Male Gajane, osnivanja 1. udarnog bataljuna, ubojstva svećenika Marka Zelka u Kanfanaru, osnivanja talijanskog bataljuna Pino Budicin i 43. istarske divizije, ali i mnogi drugi događaji koji su obilježili našu povijest.

M. R.

•U Daruvaru je, uz znatnu pomoć Grada Daruvara, 30. siječnja 2014. po prvi puta obilježen Dan sjećanja na Holokaust. Program obilježavanja rezultat je suradnje UABA Daruvar i učenika i profesora Ekonomsko-turističke škole Daruvar u kojoj se eksperimentalno provodi nastava građanskog odgoja

Pred prepunom dvoranom Hrvatskog doma u Daruvaru, pred oko 150 svojih vršnjaka – učenika daruvarske srednjih škola, te pred oko 50 ostalih uzvanika, učenici Ekonomsko-turističke škole, su podsjećali na najcrnje dane povijesti čovječanstva čitajući autentična pisma i svjedočanstva preživjelih, praćeni odgovarajućim foto i video zapisima na videozidu, s glazbenom pozadinom. Sudionici su tijekom programa simbolično nosili trake u bojama oznaka kojima su bili označeni uzniči logora Auschwitz, te su na kraju programa u znak oslobođanja od označavanja po bilo kojoj osnovi, osim ljudske, trake skinuli.

Cilj obilježavanja je bio, kroz emocionalni pristup i predstavljanje stvarnih osoba i događaja, kroz pričanje djece prenesenog glasovima djece i mladih, približiti mladima životne sudbine koje su nastale i nestale tijekom Holokausta (kako u inozemstvu tako i kod nas). Posebno je ovome pridonijelo svjedočanstvo profes-

Dan sjećanja na Holokaust obilježen je u Daruvaru prvi put

rice Vlaste Pilat, naše Daruvarčanke, koja se na kraju obratila prisutnima. Prof. Pilat je dijete Franje i Lidiye Gruner, koji su se tijekom Drugog svjetskog rata u Moskvaru skrbili za židovsku djevojčicu, čija obitelj je nastradala u Holokaustu, za što su od strane Yad Vashem i priznati kao pravednici među narodima. Njena, uživo ispričana priča, posebno je ganula auditoriju, koji je već do tada program pratilo vidno emocionalno potresen, sa suzama u očima. Muklu tišinu u publici, koja je do tada znakovito govorila o snazi utjecaja iznijetih svjedočanstava na prisutne, prekinuo je spontani pljesak profesorici Pilat i njenim roditeljima.

Nakon samog programa, neki od učenika koji su prisustvovali kao publika, istaknuli su kako im je posebno draga

što su imali prilike čuti ljudsku dimenziju povijesti o periodu o kojem se malo govori u okviru školskog programa nastave povijesti.

Upravo prikazivanje ljudske dimenzije događaja, postiže se poistovjećivanje sa žrtvom i potiče svijest o potrebi sprječavanja ponavljanja zločina te su tako, kroz potresne priče, vođeni riječima G. Santayane: "Onome tko se ne sjeća povijesti, neminovno se povijest ponavlja", učenici svojim vršnjacima, ali i starijim uzvanicima, te predstavnicima Grada Daruvara i županije, predstavnicima nacionalnih manjina, kao i predstavniku Židovske općine Daruvar, (ponovo) predstavili i sve skupa nas upozorili na ono što se ne smije zaboraviti, kako se isto ne bi ponovilo.

Zvezdana Drašner

Zagreb

POSJET IZLOŽBI O TITU U LJUBLJANI

•U organizaciji Saveza boraca i antifašista grada Zagreba i Zagrebačke županije 15. veljače 2014. u jutarnjim satima, veća je grupa naših članova, u dva autobusa otišla put Slovenije, u posjet postavljenoj izložbi o Titu koja je bila otvorena u razdoblju od 07. studenog 2013. do 28. veljače 2014. godine u Ljubljani

Dolaskom u Ljubljano i ulaskom u prostor Muzeja dočekali su nas **Janko Hebrle**, predsjednik gradskog odbora Zveze borcov Ljubljane i član Predsjedništva Zveze borcov Slovenije, **Julka Žiber**, potpredsjednica Zveze borcov Ljubljane, te **Stane Dolgan** potpredsjednik Zveze borcov Ljubljane.

U ime ZUABA Zagreba i Zagrebačke županije, domaćine je pozdravio **Mladen Matijašec**, potpredsjednik ZUABA Zagreba i Zagrebačke županije i član Predsjedništva SABA RH.

U društvu s tovarišom Janezom, koji

je bio stručni vodič u Muzeju, razgledali smo postavljene izloške, kojih ima u povećem broju.

Posjet Muzeju i razgledavanje izložbe ostavilo je dubok dojam na većinu nas, koji nas još dugo, dugo, dok smo šetali starim dijelu Ljubljane nije napuštao.

Drugovima iz Ljubljane veliko hvala zato što su napravili ovako kvalitetnu izložbu i probudili u nama nešto što je tu oduvijek, no ukorak s novonastalim političkim događanjima, to se kod mnogih poguralo u stranu, za neka druga vremena.

Prolazeći pokraj eksponata, osjeća-

li smo kako nas dodiruje dah vremena, kada smo bili jaki, sretni, kada smo zajedno mogli učiniti što god smo zamislili. Nešto te stegne u grudima, ali nećeš nikom reći kako se osjećeš, gledaš slike i toneš u vrijeme kada su nastale.

U vrijeme poleta i elana, radnih akcija, i dočeka najdražeg čovjeka naše epohe. Ovo je bila izložba koju će mnogi od nas staviti u sjećanje na istaknuto mjesto. Lijepo i ugodno provedeno vrijeme u Ljubljani, te putovanje autobusom završilo se u večernjim satima dolaskom u Zagreb.

M.M.

KOMEMORACIJA ZA 49 NEVINIH ŽRTAVA NACIZMA

♦U istarskom selu Šajini, na području općine Barban, 9. siječnja obilježena je sedamdeseta obljetnica stradanja nevinih civila koji su mučki ubijeni u noći s osmog na deveti siječnja 1944. godine. Komemoraciji žrtvama nezapamćenog zločina, uz brojne građane i antifašiste, prisustvovali su bivši predsjednik RH, počasni predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske **Stjepan Mesić** i Istarski župan **Valter Flego** koji je bio i izaslanik predsjednika RH Ive Josipovića

Program obilježavanja počeo je Svetom misom za ubijene Šajince u mjesnoj crkvi svetog Petra. Potom su na spomenik, ispisan imenima 49 ubijenih, položili vijence istarski župan **Valter Flego**, uz **Tamaru Brussich**, potpredsjednicu Skupštine Istarske županije i **Maju Šarić**, predsjednicu Istarskog SDP-a, te **Tomislav Ravnić**, predsjednik Saveza antifašista Istarske županije, predstavnici Saveza antifašista Istarske županije te sela Lipa u Općini Matulji, s kojim su Šajini pobraćeni. Svake godine na ovaj datum u Šajinu dolaze i predstavnici susjedne općine Savičenta. Krvnici su, naime, nakon što su uništili Šajine, iste noći krenuli na selo Bokordiće u Savičenti, gdje su ubili 22 civila. Podsjetimo, tog datuma je u Puli, Šajinima i Bokordićima ubijeno više od 100 ljudi, zapaljeno više od sto kuća i gospodarskih objekata, pobijeno više od 200 komada stoke.

Uslijedilo je otvaranje Spomen - sobe posvećene šajinskom holokaustu. Čast otvaranja, odnosno rezanja vrpce, prijala je **Đinu Matošiću** kojemu je jedan fašist ubio oba roditelja, kad je imao svega 5 godina i **Baziliju Koliću**, koji je bez oba roditelja ostao u šestoj godini života 9. siječnja 1944. godine. Spomen - soba sadrži ostatke kuće u kojoj su živi izgorjeli članovi obitelji Pekica. Na 12 preglednih panoa nalazi se popis ubijenih, tekstovi o povijesno – političkim okolnostima toga vremena, sjećanja preživjelih, fotografije sela, posveta udovicama i djeci, literarni radovi posvećeni tragediji.

Po otvaranju Spomen - sobe, premijerno je prikazan dokumentarni film u produkciji TV Istre. Drugi je dokumentarac o stradanju Šajina, nakon što je HRT 1994. snimio prvi povodom 50-te obljetnice šajinske tragedije.

U povodu ove tužne obljetnice uručene su i spomenice preživjelim svjedocima kojih danas ima 43. Sjedili su na počasnim mjestima, a uručio ih je počasni građanin Općine Barban **Stjepan Mesić**.

Govoreći na komemoraciji Mesić je naglasio: „Okupili smo se kako bismo obilježili 70-tu obljetnicu pogibije nedužnih civila, staraca, žena i djece koji su pobijeni u ofanzivi nacističkih snaga početkom godine 1944. Selo Šajini tom

Stjepan Mesić s mještanima Šajina u povodu 70. obljetnice stradanja sela

prilikom je spaljeno. Bio je to uobičajeni način postupanja nacista, koji su zamjenili fašiste poslije pada Mussolinija, a u drugim dijelovima Hrvatske tako su postupali njihovi domaći pomagači i sljedbenici, ustaše. To je istina i to treba reći. Naci-fašisti i ustaše, jednako kao i četnici, palili su i rušili, ubijajući nevine civile: Srbe, Židove, Rome, ali i Hrvate – upravo kao ovdje u Šajinima. Njihova je politika bila zločin, njihova je pokretačka snaga bila mržnja, njihovo je djelo bilo razaranje i uništavanje“.

„Nitko nema pravo te žrtve zaboraviti, nitko ih nema pravo negirati. Mi smo ovde da im odamo počast, da podsjetimo na zločin i da se tim podsjećanjem odupremo nastojanjima da se zločini poput ovoga relativiziraju, odnosno negiraju“, kazao je Mesić.

Nažalost, dodao je on, „Hrvatska je danas suočena sa sve ofenzivnijim nastupanjem dobro organizirane i obilato finansirane desnice koja pod krinkom borbe protiv ostataka komunizma neskriveno gura svoj projekt, kojemu je krajnji cilj etablirati neofašizam na ovađnjoj političkoj sceni kao legitimnu političku opciju. I to treba reći, jer je i to istina. A od istine se ne može pobjeći. Niti od istine o zločinu u Šajinima, niti od one o zločinu u selu Lipa, niti od istine o mreži koncentracijskih logora, od kojih je najzloglasniji bio Jasenovac. Napokon, ne može se pobjeći od istine da se dio hrvatskog nacionalnog korpusa opredijelio za ustaštvu i sve ono

što je ustaštvu značilo. Ali, to je bio tek dio, i to manji dio. Zbog njihovih zločina nitko nema pravo okrivljavati cijeli hrvatski narod. Narodi kao kolektiviteti nikada nisu, niti mogu biti krivi. Uvjerljivo najveći dio hrvatskog naroda, kao i Srba u Hrvatskoj, stao je na stranu Narodnooslobodilačke borbe, na čelu s maršalom Josipom Brozom Titom. Poklonike neofašizma i neustaštva ta istina i danas boli i oni uporno pokušavaju prekrojiti povijest Drugog svjetskog rata i skrenuti pozornost javnosti na zločine počinjene nakon njegovoga završetka. Te zločine nitko ne poriče, ali oni se ni po karakteru, ni po obujmu ne mogu uspoređivati s onima iz razdoblja od travnja 1941. do svibnja 1945. Okupljanja poput ovoga današnjega nisu u funkciji stalnog vraćanja u prošlost. Ne, ona su u funkciji sprječavanja ponavljanja te i takve prošlosti.“

„Demokratska, evropska Hrvatska mora smoci snage suočiti se s istinom o svojoj prošlosti, mora imati poštenja priznati kome duguje svoju slobodu – pri čemu mislim na pale borce Narodnooslobodilačke vojske, ali ne zaboravljajući Hrvatske branitelje; ta Hrvatska mora, napokon, imati i političke volje i hrabrosti suprotstaviti se neofašističkim tendencijama, bez obzira na to tko ih podupirao i odlučno reći: idejama koje su bacile čovječanstvo u najveću tragediju u novijoj povijesti, na hrvatskoj političkoj sceni nema i ne smije biti mesta“, zaključio je Mesić.

Nensi Pereša

sнимак: Grafička Režanci

•Imajući u vidu starosnu dob, biološke procese, zdravstveno stanje i loš materijalni položaj – mali su izgledi da ratni vojni invalidi dočekaju povoljnije rješenje svog statusa, rečeno je, među inim, na sedmoj izbornoj skupštini Saveza ratnih i vojnih invalida Hrvatske

Izborna skupština Saveza ratnih i mirnodopskih vojnih invalida Hrvatske usvojila je izvještaj o radu u proteklom četverogodišnjem mandatu, donijela Program aktivnosti za naredno razdoblje, te izabrala novo rukovodstvo.

Za predsjednika je izabran **Frane Boko**, potpredsjednici su **Šime Mudrovčić, Željka Cuculić i Milan Turkalj**, tajnik **Radovan Vujošević**, a članovi Predsjedništva su još i **Luka Bajakić, Ivan Medvedec, Ilija Labus, Josip Grudić, Dragan Tarbuk i Mirko Fučkar**.

Obrazlažući izvještaj o radu, dosadašnji predsjednik **Šime Mudrovčić** je istaknuo problematiku i složenost okolnosti življenja u Republici Hrvatskoj, u kojoj vlada teška ekonomska kriza i kriza morala. Govoreći o odnosu države prema ratnim vojnim invalidima koji su se našli u vrlo nepovolnjem položaju nakon osnivanja samostalne Republike Hrvatske, posebno u odnosu na status invalida sudionika Domovinskog rata, Mudrovčić je sa žaljenjem izrekao svu nemoć u nastojanju rukovodstva SRVI da se stanje promijeni, a čak se iz godine u godinu prava invalida i dalje smanjuju.

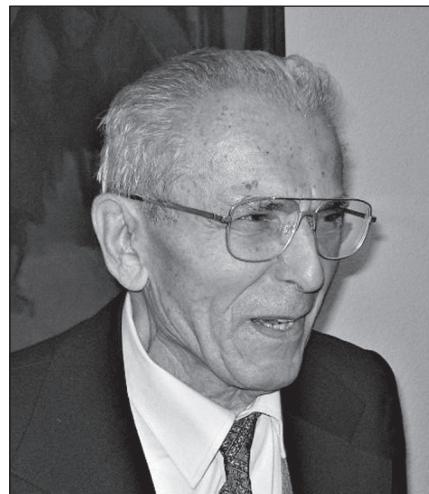
-Samostalna Republika Hrvatska ukinula je ili umanjila brojna prava invalida ostvarena u prošlom sustavu, oduzeta su klimatska lječilišta i druga imovina, smanjena su prava na ortopedsku

PRAVA INVALIDA I DALJE SE SMANJUJU

pomagala, dodaci za pomoć i njegu, te dopunsko zdravstveno osiguranje. Udrugama su reducirane ili ukinute dotacije iz proračuna, oduzete prostorije za djelovanje, pa su se mnoge ugasile, a članovi nastavili aktivnost u okviru udruga antifašističkih boraca i antifašista, primjerice u Osijeku, Sisku, Zadru i Splitu. Nekako još životare u udruge SRVI u Rijeci, Karlovcu, Varaždinu, Zaboku i Zagrebu, gdje je sada povoljnija situacija što se tiče prostora i broja aktivnih članova. Niti novom vladom i preustrojem ministarstava RH, kojim smo potpali pod Ministarstvo branitelja, nisu se riješila statusna pitanja invalida, pa čak niti ona osnovna, ista prava za istu invalidnost, odnosno izjednačavanje s pravima invalida Domovinskog rata, koji su ratovali u mnogo povoljnijim uvjetima od onih u Narodnooslobodilačkoj borbi, kazao je Mudrovčić.

Na skupu je iznesen službeni podatak Ministarstva branitelja na dan 30. lipnja 2013. godine (u Hrvatskoj je bilo ratnih vojnih invalida-partizana 1.578, a mirnodopskih vojnih invalida bivše JNA 2.270). Od 30. lipnja 2009. do 30. lipnja 2013. godine umrlo je 1.816 ratnih i mirnodopskih vojnih invalida. U samo prvih šest mjeseci 2013. godine umrlo je oko 200 ratnih vojnih invalida. Imajući u vidu starosnu dob, biološke procese, zdravstveno stanje i loš materijalni položaj, slabu su izgledi da ratni vojni invalidi dočekaju povoljnije rješenje svog statusa – čulo se u raspravi.

Bilo je riječi i o povezivanju antifašističkih organizacija – ujedinjenju SABA RH, Saveza društava „Josip Broz Tito“ Hrvatske i Saveza ratnih i vojnih invalida Hrvatske. Ta ideja čula se i na Izbornoj skupštini SABA RH. Međutim, većina delegata na izbornoj Skupštini SRVI u svojim izlaganjima – nije za

Frane Boko – novi predsjednik SRVIH

ujedinjavanje, već smatra da i nadalje Savez ratnih i vojnih invalida Hrvatske treba djelovati samostalno, ali uz pojačanu međusobnu suradnju koju treba razvijati i obogatiti novim sadržajima u narednom razdoblju.

Skupštinu su prigodnim riječima pozdravili **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH, **Tomislav Badovinac**, predsjednik Saveza društava „Josip Broz Tito“ Hrvatske i **Vinko Šunjara**, predsjednik Odbora za očuvanje tradicija NOB pri SABA RH.

Zaključeno je da se nastavi sa sadašnjom organizacijom rada, dok bude mogućnosti, te da mandat rukovodstva SRVI ostane četiri godine. Također, navedeno je, kako u narednom razdoblju novom rukovodstvu i dalje preostaje velika bitka, da u suradnji sa ostalim udrugama antifašističkog usmjerenja i resornim ministarstvima, ishoduje što povoljnije rješavanje statusnih problema invalida, te imovinskih pitanja i sporova.

Milan Turkalj

Virovitica

Muzejski objekt na Židovskom groblju

•Paljenjem svijeća u spomen na šest milijuna Židova stradalih u Drugome svjetskom ratu, Židovska općina u Virovitici obilježila je 27. siječnja Međunarodni dan sjećanja na žrtve Holokausta

Svijeće su zapaljene ispred spomen-ploče na zgradi prodavaonice "Borova" u središtu Virovitice, na mjestu gdje je do 1942. godine bila sinagoga.

"U Virovitici i okolici 1941. godine živjelo je oko 300 Židova, a oslobođenje zemlje i slobodu dočekalo je njih dvadesetak. Danas smo jedna od najmanjih židov-

skih općina u Hrvatskoj, ali se trudimo da uz pomoć lokalne zajednice, Ministarstva kulture i dobromanjernih ljudi obnovimo mrtvačnicu na Židovskom groblju i da ona postane muzejski objekt", rekao je obnašatelj dužnosti predsjednika Židovske općine **Ljubo Weiss**.

Pročelnik Upravnog odjela za dru-

štvene djelatnosti **Alen Bjelica** rekao je da će obnova zgrade mrtvačnice na Židovskome groblju završiti ove godine.

"Nadam se da ćemo bivšu mrtvačnicu pretvoriti u memorijalni centar u kojem ćemo se sjećati onoga što su Židovi značili Virovitici i Hrvatskoj", rekao je Bjelica. (HINA)

Prošlost neizvjesnija od budućnosti

Na skupovima Saveza antifašističkih boraca i antifašista često se čuje tradicionalno obraćanje s „drugarice i drugovi“ koje ima i svoju povijesnu i društvenu vrijednost, kod nas i u svijetu. No, kad se to javno kaže, evo nekih domaćih desničara, koji skaču na to kao bikovi na crvenu krpu. Od crvenog ih hvata svrabi propadaju im živci, jer im odgovara samo crno i djeluje na njih jer im najviše paše da nitko ništa ne vidi. Lijepa crvena boja njima je ružna i odvratna, a uživaju kad im je crno pred očima.

Najnoviji primjer takvih njihovih živčanih napada su oni na predsjednika RH Ivu Josipovića i gradonačelnika Zagreba Milana Bandića, zbog toga što su govorili na 70. obljetnici Desetog korpusa zagrebačkog i što su kazali ono što su rekli.

Tako portal „Objektiv“ piše da se gradonačelnik Bandić antifašistima obratio prigodno s ‘drugarice i drugovi’, a da su „ovi u HDZ-u podivljali“. To je baš, upozorava portal, „izazvalo predsjednika HDZ-a, poznatijeg kao osporavatelja svega što ima veze s partizanima, NOB-om, NOR-om, AFŽ-om, koji godinama iskapa kosti žrtava ‘partizanskih pokolja’, ali zaboravlja žrtve onih ustaških“ pa sada ne želi imati nikakve veze s Bandićem.

I kad to čujemo o desničarenju, onda nam pada na pamet jedna povijesna činjenica na koju takve valja podsjetiti. Naime 1. svibnja 1944. godine ustaški poglavnik Ante Pavelić držao je govor u dvorani radničke komore u povodu Praznika rada. Zamislite, govor je počeo riječima – „Drugovi i drugarice“. Dakle, ratni zločinac i ultradesni fašist je baš tako rekao. A kako ima onih koji se prave veći katolici od Pape, izgleda da ima i onih koji, htjeli ili ne, po svojim reakcijama ispadaju veći ustaše i od poglavnika.

Jedan drugi portal „Dnevno.hr“ opet prenosi mišljenje „povjesničara“ Jurčevića, koji komentira pozdrav predsjednika Josipovića na skupu o Desetom korpusu i njegovo obraćanje: „Drage partizanske i dragi partizani, naši junaci“. O tome notorni Jurčević Josip o Josipoviću kaže: „Logično od Josipovića da je tako istupio jer je taj korpus dio partizanske vojske... Treba još dodati i to da je Deseti korpus bio okupatorska vojska, jer Hrvatska nije oslobođena 1945. godine...“

I što reći nakon ovakve i sličnih rečenica nekih Jurčevića, Tomaca, i ostalih Despota i njima sličnih povijesnih „znalaca“. Kada bi se po njima ravnali, ispalo bi da je u Hrvatskoj neizvjesnija prošlost nego budućnost. Upravo takvi tome i služe da nas, umjesto u budućnost, usmjeravaju u nametnutu prošlost, pokušavajući pokazati da istina nije ono što je bila stvarno, nego ono što oni naknadno podmeću. A baš naknadno bi htjeli preokrenuti rezultat Drugog svjetskog rata i pobjednike svrstatи u gubitnike, a pobijeđene nacija u pobjednike. I neki iz crkvene hijerarhije tome daju podršku i tako se vladaju. Vlado Košić, na primjer, koji je predsjednik Iustitie et pax i biskup sisacki, ali i sve nametnuti povjesničar „zrinjski“. Ima još takvih biskupa, osobito onih koji sad kreću u mirovinske vode, a i ostalih koji su volili glavnu riječ na komemoracijama na Bleiburgu.

Na kraju prosinca 2013. na području Tupala – Sinca u Gackoj dolini, svečano je otkriveno prvo spomen-obilježje „u znak sjećanja na 15 žrtava komunističkog režima, pogubljenih na tom području 1946.“

Na skupu su bili predsjednik Hrvatskog sabora Josip Leko, ministar Predrag Matić, a predstavnici Crkve, iako su pozvani, nisu se odazvali, pa je molitvu predvodio prigodni pop – Ivan Zvonimir Čičak, inače predsjednik HHO-a. Ustvari, tako je nastupio umjesto biskupa Bogovića Mile. Ne zna se je li tamo bio i Banac, i je li to bila koncelebrirana molitva više prigodnih popova. Otkrivanje spomenika preraslo je u crkveno-Čičkov i ostali skandal, kad je biskup Mile Bogović izostanak crkvenih predstavnika opravdavao tvrdnjom da „cijelom akcijom upravlja bivši pukovnik UDBE Ivan Grujić“.

Nakon toga je pukovnik Grujić naijavio mogućnost zakonske zaštite od biskupa Bogovića i traženje zadovoljštine na sudu. E sad, kojem sudu, nije rečeno. Vjerujemo da je riječ o ovozemaljskom koji vrijedi i za biskupa Milu.

No, vratimo se mi lakšim temama. Evo, na primjer, početkom siječnja ove godine na Sljemenu je otkazana skijaška utrka za svjetski kup „Snježna kraljica“. Zbog nedostatka snijega. Umjetni se na tako visokim temperaturama nije mogao praviti pa je bilo mudraca koji su predlagali da snijeg uvezemo iz Austrije.

U poplavi uvoza svega i svačega, još nije bilo prijedloga da počnemo uvoziti i snijeg. Vedran Pavlek, direktor Hrvatskog skijaškog saveza je rekao: Planirali smo dovesti snijeg iz austrijskog Innerkremsa. Možda bi i uspjeli spasiti utrku, ali u tom slučaju ne bi ništa ostalo rekreativcima, što je cilj projekta“.

Tko zna što se još može uvoziti, osim snijega! Možda i maglu, kad je riječ o nekim projektima i voditeljima projekata. Jer magle kod nas ima u ogromnim količinama. Evo, na primjer, koliko magle su prodavali Jurčević i Tomac, iako im prodaja baš i nije isla. Čak ni na domaćem tržištu magle, a kamoli za izvoz. Ustvari bilo bi dobro kada bi za uvoz snijega mogli izvozili maglu, kao naturalnu razmjenu, jer mi magle imamo puno više nego Austrijanci snijega.

Ima još novosti glede aktualnih zbivanja. Zatvoreni osječkog zatvora tuže državu zbog loših uvjeta u zatvoru. Popunjeno je 70 posto iznad normalnih kapaciteta. Hoće li zatvorenici dobiti spor s državom pa da država bude osudena i da je, nju, državu, strpaju u zatvor?! Tako bi lopovi i država bili zajedno u zatvoru. Možda bi некi bivši ministri i bivši premijer mogli ponovo obnašati dužnosti. Ako bi se mogli kandidirati za ministre u zatvorenoj Vladi.

Ali, doista se javlja i ozbiljan problem kapaciteta. Eto, podignuta je najveća optužnica u povijesti USKOK-a protiv 364 hrvatska državljanina i generičke kompanije Farmal d.d.

Optužnica je podignuta, ali gdje suđiti? Jer 364 optužena sa svojim odvjetnicima i drugima koji prate suđenje ili sudjeluju u njemu, stvaraju novi problem. Gdje naći toliko veliki prostor za sudnicu? Premale su sudnice kod nas za tako puno kriminalaca. Kako je krenulo, dobro je da je najavljenja obnova Dalmatina stadiona, a prije toga će se suđenja odvijati u sportskim dvoranama. Jer ako se ovako nastavi, neće ni stadion biti dovoljan. Mislim ako se nastavi otkrivati kriminalce. A bit će problem i sa zatvaranjem, jer - gdje to sve pozatvarati. Kapacitet zatvora je premali, a i Remetinec je prepun. Tako i Remetinec remeti normalno zatvaranje. Stoga se pokazuje da - niti ima prostora za normalnu kriminalnu aktivnost, niti ima prostora za normalno suđenje, niti za normalno zatvaranje.

Istra u Titovo doba

Ovo je kapitalno djelo suvremene istarske historiografije-, naglasio je uvodno **Tomislav Ravnić** predsjednik Saveza antifašista Istarske županije i glavni i odgovorni urednik izdanja, dodavši da je Istra tijekom svoje povijesti prošla kroz tri razdoblja prosperiteta, i to za vrijeme Rima, o čemu svjedoče brojni sačuvani spomenici, Austro-Ugarske, o čemu govori sačuvana infrastruktura i arhitektura, te nakon Drugog svjetskog rata kada je ovaj prostor doživio gospodarski, društveni i kulturni procvat.

Ratko Crnobori kratko se osvrnuo na početna poglavlja u kojima se obrađuju zbivanja koja su prethodila općenarodnom ustanku, tijek Narodnooslobodilačke borbe, završne operacije i političke aktivnosti za konačno sjednjenje Istre s Hrvatskom, na mirovnoj konferenciji u Parizu.

Ravnić se posebno osvrnuo na gospodarski razvoj Istre od 1945. do 1990. g. Nakon rata mobilizacijom naroda i dobrovoljnim radnim akcijama u samo tri godine obnovljene su sve kuće. Od završetka Drugog svjetskog rata do osamostaljenja Hrvatske u Istri je izgrađeno 48 novih tvornica i 39 tisuća stanova prosječne površine 70 metra četvornih. Usپoredbe radi, nakon rata Istra je imala 31.300 stanova iz svih razdoblja. U poratnom je razdoblju izgrađeno 800 kilometara lokalnih i 600 kilometara regionalnih cesta, a ostvaren je i veliki san pokoljenja Istrana o izravnoj vezi sa središnjom Hrvatskom, tunelom kroz Učku.

Ravnić se, kao sudionik tih događaja, sjeća kako su se mnogi protivili gradnji tunela kroz Učku, a među njima i vojni vrh, ali je Tito osobno preuzeo obavezu da razgovara s vojskom. Nakon toga se sve pokrenulo i bez Titovog zalaganja, kao i u mnogim drugim prilikama teško bi se probio tunel. Ravnić je

Predstavljena monografija

•U Spomen-domu sjedinjenja i slobode, kao završnica programa obilježavanja 70. obljetnice Pazinskih odluka o sjedinjenju Istre s Hrvatskom, predstavljena je monografija "Istra u Titovo doba - naša novija povijest, gospodarska i društvena postignuća"

u više navrata imao prigode razgovarati s Titom koji mu je jednom prigodom rekao: "Razmišljali smo o Istri i prije rata".

O poglavlјima koja se odnose na obrazovanje, znanost, zdravstvo, kulturu, kulturno stvaralaštvo i sport govorio je **Mario Dagostin**, autor predgovora ovog izdanja. U razdoblju nakon rata mnogo se radilo na opismenjivanju ljudi, a kasnije na razvoju strukovnog i srednjeg obrazovanja. Osnutkom Pedagoške akademije i Više ekonomski škole postavljen je temelj za kasnije osnivanje Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. U tom je razdoblju izgrađeno ili obnovljeno 200 škola, a velik dio samodoprinosom građana. Utemeljene su brojne znanstvene institucije, a među njima zapaženo mjesto svakako zauzima Čakavski sabor.

Veliki su pomaci napravljeni na području zdravstva. Dosegnut je visok standard; na jednog liječnika 510 stavnika. Zbog očuvanja baštine i kulture osnovani su brojni muzeji i druge institucije, pokrenuti festivali, smotre i mnoge druge kulturne, ali i sportske manifestacije.

- Dežurni kritičari političkog sus-

tava sve to podvode pod zajedničku mantru da se to radilo da bi se uljepšao i popravio dojam o sustavu, te da je sve to rezultat jedne represivne politike i odnosa koji su vladali u društvu, rekao je Dagostin i zaključio da takve teze nemaju realne osnove, već su rezultat zloće, zavisti, podmetanja, revanšizma i osporavanje postignuća Istrana u Titovo doba. "Zbog toga smo ponosni na postignuća, na Tita te na postojan i radišan narod Istre", zaključio je Dagostin.

- Knjiga "Istra u Titovo doba - naša novija povijest" objavljena je u 500 primjeraka, a na njoj se radilo punih sedam godina, rekao je **Elmo Cvek**. Istaknuo je da su obrađene 33 teme na kojima su radila 43 autora, a 460 stranica ilustrirano je s 584 fotografije i 163 grafikona te stoga predstavlja najopsežniju znanstvenu monografiju o jednom povijesnom razdoblju Istre. Županov zamjenik **Miodrag Čerina** naglasio je da je Županija svesrdno pomagala ovaj veliki i izuzetno značajan projekt, a sada će se založiti da knjiga uđe u školske knjižnice jer svjedoči o jednom izuzetno značajnom razdoblju istarske povijesti.

M. R.

Na svečanoj promociji Tomislav Ravnić uručio je knjigu dožupanu Miodragu Čerini

NOVE KNJIGE

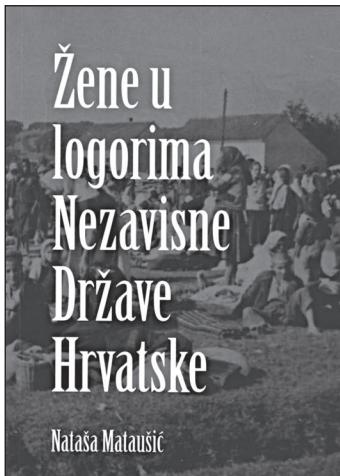
Nataša Mataušić Žene u logorima Nezavisne Države Hrvatske

Knjiga Nataše Mataušić „Žene u logorima Nezavisne Države Hrvatske“ (nakladnik SABA RH) ne govori o heroinama Hrvatske, o skojevkama ili članicama Komunističke partije Hrvatske koje su hrabro podnose mučenja u ustaškim zatvorima, ne odajući pritom svoje drugove, koje su rasturale letke, sakupljale pomoć u hrani, lijekovima i novcu za partizane. To nije ni kazivanje o ženama koje su skrivale u svojim domovima pripadnike Narodnooslobodilačkog pokreta, koje su napustile udobnost svojih građanskih života ili u ratu razorene domove i pridružile se Narodnooslobodilačkoj borbi kao ratnice, partizanke i koje su zajedno sa svojim suborcima jurišale na

tenkove i bunkere, po cijenu vlastitog života spašavale ranjene borce, njegovale ih, šile, kuhale i podnosile, zajedno s mušarcima, sve nedaće koje donosi partizanski način ratovanja.

Te su žene, pripadnice ilegalnog NOP-a i sudionice NOB-a imale u socijalističkoj Jugoslaviji (pa tako i u Hrvatskoj) mogućnost prenošenja svojih iskustava i sjećanja, nažalost uklopljena u stereotipe koji su mitologizirali njihovu ulogu – piše u proslovu autorica knjige. Knjiga pokušava nešto reći o „običnim“ ženama i njihovim ratnim iskustvima, iskustvima proživljenim i doživljenim u mnogobrojnim ustaškim logorima u koje su bile internirane zbog rasne, nacionalne i ideološke isključivosti ustaškog režima.

Autorica prvenstveno, ali ne i isključivo, piše o ženama koje nisu bile „organizirane“, koje nisu pripadale niti jednoj političkoj stranci, organizaciji ili pokretu. O ženama koje su bile „krive“ samo zato što su pripadale „krivoj“, i u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj neželjenoj rasi, naciji, vjeroispovjedi ili su članovi njihovih obitelji bili pripadnici

NOP-a. Kakav je bio njihov život u logorima? Što su proživljavale i kako su uspjеле preživjeti? S kojim su se strahovima i obli-

cima nasilja svakodnevno susretale? Kako su bila njihova iskustva pri seksualnim zlostavljanjima?

Kroz obimnu dokumentaciju autorica dolazi do saznanja da su u ustaškim logorima bili prisutni svi oblici nasilja: psihičko i fizičko, pa i seksualno u svim njegovim pojavnim oblicima. Od seksualnog napastovanja koje karakteriziraju verbalni prijedlozi i seksualne primjedbe, iznuđivanja pristanka na seksualni odnos i nedozvoljenih dodira, preko seksualnog zlostavljanja do silovanja, kao najtežeg oblika seksualnog nasilja.

Nisu bile rijetkost ni logorske javne kuće u kojima su žene držane protiv svoje volje, a za zadovoljavanje seksualnih potreba ustaških vojnika i dužnosnika. Najgore su prošle mlade i lijepе žene, bez obzira na svoju nacionalnu, vjersku ili ideološku pripadnost. One su bile prve ciljane žrtve seksualnog zlostavljanja ustaških vojnika, nakon kojeg su najčešće bile ubijane.

Počinitelji tih zločina, pijani ili ne, s osjećajem krivnje ili najčešće bez njega, gospodari života i smrti u ustaškim logorima, počinili su niz djela seksualnog nasilja za koja nikad nisu odgovarali.

Knjiga Nataše Mataušić vrijedan je doprinos širokoj lepezi literarnih ostvarenja tematike NOR-a, jer žrtve ustaškog režima nisu samo žene čija tijela počivaju u skupnim grobnicama, jamama, rakama, znanim i neznanim grobištima i grobovima i kojih se prisjećamo u prigodnim komemoracijama, nego i mnoge druge, čija imena se ne izgovaraju javno.

B. M.

Partizanke Hrvatske u NOB

Unakladi SABA RH (urednik Saša Šćapeć) tiskana je knjiga „Partizanke Hrvatske u Narodnooslobodilačkoj borbi“. Grupa autora sažeto je opisala aktivnost žena u razdoblju do Drugog svjetskog rata; žene u sindikatima; žene u kulturno-prosvjetnim organizacijama; napredni ženski tisak i žene u Narodnooslobodilačkoj borbi.

Svekoliko sudjelovanje žena u antifašističkoj borbi i u redovima jedinica Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske svakako se temelji na predrevolucionarnim i predratnim aktivnostima i iskustvima kojima se mukotrpno izrađivao jednakopravni položaj i uloga žena u svim segmentima gospodarskog, društvenog i političkog života. Stoga su autori naznačili temeljne događaje i aktivnosti tijekom predratnog razdoblja, kroz koje su žene izrasle u istinski antifašistički bedem, na kojem posebno mjesto pripada ženama heroinama Hrvatske. Njima je u

knjizi dana posebna pozornost – biografski podaci, uz portret ilustracije te prikaz prijeratnog, ratnog, a za preživjele partizanke i poslijeratnog djelovanja.

U knjizi se opširnije govori i o početku ustanka i o vremenu osnivanja prvih tijela narodne vlasti kada su se žene uključivale u široki narodni front. Širom zemlje osnivane su razne organizacije žena – ciljevi kojih su bili isti: oslobođenje zemlje od okupatora i borba za ravnopravni položaj žena u društvu. One su se masovno priključivale NOP-u kao borci, vojni i politički rukovodioци, liječnice, bolničarke, a posebno kao aktivne sudionice u zaledu fronta.

Još u razdoblju priprema za ustanak otpočelo se u Hrvatskoj s formiranjem organiziranih skupina žena. Naročito je bio značajan rad žena iligalki i to posebno u Zagrebu i Splitu. Žene su stupale u partizanske postrojbe, pa je već 1942. godine stvorena ženska partizanska četa u Lici.

Već je tijekom NOB-a bilo jasno da je borba protiv fašizma podrazumijevala i borbu za pravednije društvo u kome će žene imati aktivnu ulogu. U NOB-u u Hrvatskoj s puškom u ruci sudjelovalo je 43.660 žena, živote je položilo 4.579, dok je 40.150 žena stradalo kao žrtve fašističkog terora.

B. M.

Savez antifašista i boraca NOR-a u Bosni i Hercegovini

Sojuz na borcite od Narodnoosloboditelina i
antifašistička vojna na Makedonija

Savez udruženja boraca NOR-a i antifašista Crne Gore

Zvezo združenj borcev za vrednote NOB Slovenije

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske

Društvo za istinu o NOB i Jugoslaviji - Beograd

MEMORANDUM ANTIFAŠISTA

ORGANIZACIJE I UDRUŽENJA KOJE PREDSTAVLJAMO NASLJEDNICE SLAVNOG PARTIZANSKOG OSLOBODILAČKOG I ANTIFAŠISTIČKOG POKRETA U GODINAMA 1941-1945, SUSRELI SMO SE POVODOM 70. GODIŠNJICE II. ZASJEDANJA AVNOJ-a KOJE SE ZBILO 29. I 30. NOVEMBRA 1943. GODINE

I UTVRDILI:

1. Na II. zasjedanju AVNOJ-a su se narodi i narodnosti na tlu Jugoslavije po prvi put u istoriji dobrovoljno odlučili za život u zajedničkoj državi na osnovu ravnopravnosti svih naroda, uključujući pravo na samoodređenje i odcjepljenje.
2. Osnivanje federativne Jugoslavije na osnovama narodnooslobodilačkog i antifašističkog rata nakon propasti Kraljevine i okupacije zemlje značila je novo iskustvo naših naroda koji su se uspješno odbranili ispred osvajačkih i uništavajućih namjera okupacionih snaga. Partizanske jedinice su od samog početka otpora bile uvažavan saveznik protiv fašističke koalicije.
3. Partizanski i cjelokupan oslobođilački pokret iz koga je iznikla nova država značio je početak istorijske emancipacije naroda i narodnosti. Nova zajednička država bila je najviši izraz visokih etičkih i moralnih vrijednosti. Bila je suosnivač Organizacije Ujedinjenih nacija.
4. Poslijeratna izgradnja zajedničke države značila je pozitivno iskustvo za sve narode i narodnosti ujedinjene u novoj federativnoj državi. Jugoslavija je postigla zavidna dostignuća u razvoju jer je u zajedničkim načelima i ciljevima uvažavala međusobne različitosti. U cjelini možemo ocijeniti dostignuća zajedničke države pozitivno, dok su manjkavosti i negativne okolnosti, koje ne poričemo, u stvari manji dio tog postignuća.
5. Zloupotrebe u istorijskim okolnostima su dovele do nasilja koga vladajuće političke garniture nisu znale ni htjele izbjegći. Jugoslavija se raspala jer su prekršene vrijednosti i načela na kojima je stvorena avnojska Jugoslavija.
6. Iskustvo raspada Jugoslavije kome je uslijedilo bezglavo i krvavo nasilje ne smije postati uzrok koji bi onemogućivao saradnju na pozitivnim vrijednostima našeg nekadašnjeg suživota u zajedničkoj državi.
7. Vrijednosti razvijene u NOR-u koje su vodile naše prethodnike do velike istorijske pobjede tokom II. svjetskog rata su vodilje naših udruženja i organizacija u traženju zajedničkih interesa i zajedničkih putova.

I ZBOG prijetnji pojave neofašizma i neonacizma, koji ruku pod ruku sa surovim oblicima kapitalizma ugrožavaju mir i saradnju u svijetu, zahtijeva da se nosioci tradicija borbe protiv nacizma i fašizma udružimo sa pozivom na odlučnu borbu protiv ovih negativnih pojava

POZIVAMO

SVE LJUDE DOBRE VOLJE, SVE POKRETE CIVILNOG DRUŠTVA I SVE DRŽAVE DA NA OSNOVU UNIVERZALNE DEKLARACIJE O LJUDSKIM PRAVIMA I SLOBODAMA I SVIH CIVILIZACIJSKIH VRIJEDNOSTI NASTALIH DO SADA, PREDUZMU SVE ZA ZAUSTAVLJANJE PROŠIRENJA ZLA SADAŠNJEG VREMENA.

TIME NUDIMO INICIJATIVU DA SE UDRUŽIMO SVI ANTIFAŠISTI EVROPE I DA ZAJEDNIČKIM SNGAMA I AKCIJAMA ZAUSTAVIMO PONOVNO BUĐENJE ZLA KOJE JE SVIJET GURNULO U SVJETSKI POKOLJ. NA TLU NAŠIH NARODA OSTAVILI SU KRV, PUSTOŠ, MRŽNU I RUŠEVINE. OVE GROZOTE NE SMIJEVO VIŠE DOZVOLITI.

Jajce, 29.11. 2013.

IN MEMORIAM

JUGOSLAV BULAT 1919.-2013.

Rođen u Skradinu kod Šibenika. Završio je Visoku tehničku školu rudarskog smjera i priključio se radničkim sindikatima. Organizator je ustanka u svom kraju, uhapšen i zatočen u logor Spoleto u Italiji.

Po povratku u domovinu pristupa NOP-u. Nositelj je Partizanske spomenice 1941. I 9 drugih odlikovanja.

Po oslobođenju je radio kao rudarski inžinjer i bio direktor raških ugljenokopa te savjetnik u INA-i. Bio je aktivan u drušvenim organizacijama: SUBNOR-u, SSRN i SRVS Hrvatske te aktivna član Udruge ABA Jug-Zagreb.

ZORAN MARČIĆ 1921. – 2013.

Rođen u Rabu, gdje je završio električarski zanat. Zaposlio se u Šibeniku 1940. Tamo postaje jedan od organizatora borbe za radnička prava. Već 1941. odlazi u partizanske jedinice. Radi organiziranja otpora i narodne vlasti, na terenu, odlazi na Pag i Rab gdje je uspješno obavljao zadatko do oslobođenja.

Nakon oslobođenja obavljao je više dužnosti. Nažalost, osjetio je i goloootička vremena koja u njemu nisu ostavila ni truknu mržnje prema drugima. Do mirovine radio je kao električar. Zaslužan je za prikupljanje i sistematiziranje građe iz NOB-a koju je predao Povijesnom arhivu u Rijeci. Bio je aktivna član Udruge antifašista Raba.

Nositelj je Partizanske spomenice 1941., te odlikovan s više odlikovanja i tri ordena za zasluge.

VILIM RADETIĆ 1941.- 2014.

Rođen u Matuljima, gdje je kao diplomirani strojarstvo bio dugogodišnji direktor „Mikrona“ i „TIBA“.

Najveći dio života bio je izuzetno društveno aktivan.

Jedan je od osnivača Saveza izviđača s područja Općine Matulji, dobrovoljni davalac krvi, s preko sto davanja. Utemeljitelj je stranke SDP na području Općine Matulji i dugogodišnji vijećnik Općinskog vijeća.

Kao predsjednik UABA Liburnije posebno se angažirao na zaštiti spomeničke baštine. Učenicima pojedinih škola je prenosio svoja bogata znanja o NOR-u.

Bio je hrvatski branitelj i jedan je od najznačajnijih inicijatora cijelovitog uređenja Muzeja „Lipa pamti“.

DANICA STANIĆ 1931. – 2013.

Rođena 1931.godine u Svračkovom Selu-Lika. S brojnom obitelji 1936. godine dolazi u selo Bračevce – Đakovo.

Otar, petero braće i dvije sestre, bili su borci NOR-a, dok je ona s majkom brinula o mlađim sestrama i bratu.

Poslije rata je uz rad završila srednju školu i zaposlila se u trgovackom poduzeću „Slavonijatekstil“ radeći kao knjigovođa i referent.

Bila je ugledna članica svoje Radne organizacije i Udruge antifašista.

EVICA ĐUVELEK (RAPAJIĆ) 1926.-2013.

Evica je rođena u Ličkom Petrovom Selu (Željava). I dok su se otac i dvije sestre priključili NOP-u, ona je s majkom bila u zbjegovima. 1943. priključila se NOP-u i kao bolničarka ostala do kraja rata.

Odlikovana je ordenom za hrabrost i Ordenom zasluga za narod. Poslije rata umirovljena je zbog bolesti, ali ostaje aktivna u društvenim organizacijama te je za svoj rad dobila više priznanja, plaketa te Orden rada i Orden bratstva i jedinstva.

Aktivno je sudjelovala u radu zagrebačkih antifašističkih udruga Trnje i Jug.

MARIJA COPAK - KOLENKO 1923. – 2014.

Rođena je u Malom Bukovcu kod Ludbrega. Nakon progona antifašistički orijentirane obitelji odlazi najprije u ilegalni rad a zatim u partizanske jedinice. Od 1943. borac je Kalničkog partizanskog odreda gdje radi kao šifrantica radio telegrafskih poruka. Ratni put završava u X. zagrebačkom korpusu - odjelu za veze. Nakon oslobođenja doškolovanjem postaje učiteljica i radi u više škola na ludbreškom području. Od 1959. sve do

umirovljenja radila je kao učiteljica u Osnovnoj školi Lepoglava. Bila je izuzetna osoba – skromna, strpljiva, odgovorna, primjer kolegama, vrsna učiteljica, drugarica i majka. Bila je članica Udruge antifašističkih boraca Ivana – Podružnice Lepoglava.

ANDRIJA MIKOLČEVIĆ 1925. – 2013.

Andrija je rođen 11.10.1925.g.u selu Ruščici u blizini Slavonskog Broda. Bio je aktivni sudionik Drugog svjetskog rata, a nakon oslobođenja 1945.g. radi u tvornici „Đuro Đaković“ gdje se uz obitelj i rad, sustavno usavršava i školuje do zvanja diplomiranog inženjera strojarstva. Umirovljen je 1989.g. a u slavonskobrodskoj Udrudi ABA aktivno sudjeluje od osnutka, gdje je obavljao dužnost predsjednika udruge dva mandata.

Sahranjen je na gradskom groblju u Slavonskom Brodu.

EMIL KLASNETIĆ 1924. – 2013.

Rodjen je u Tenju-Osijek 1924.godine. Bio je aktivni sudionik NOB boreći se u više Slavonskih jedinica te pri Glavnem štabu NOV i PO Hrvatske. Odlikovan je s više ratnih i poslijeratnih odlikovanja.

Bio je aktivna član Udruge antifašističkih boraca i antifašista Osijek.

JOVAN IVANOVIĆ 1924.-2014.

Rođen u Grdaku (Križevci). Godine 1941. fašisti progone njegovu obitelj i brojne mještane. Obreo se kod dobrih ljudi u zapadnoj Srbiji. Partizanskoj vojsci priključuje se 1943. godine. Bio je sudionik mnogih bitaka u 6. ličkoj i 48. makedonskoj diviziji.

Nakon oslobođenja ostaje u vojsci. Službovao je u mnogim garnizonima Makedonije i u Zagrebu. Umirovljen je u činu potpukovnika. Bio je u više mandata predsjednik UABA Jug Zagreb, aktivno je djelovao u Crvenom križu Hrvatske (60 puta dobrovoljno je dao krv) i Mjesnoj zajednici Trnsko (Zagreb). Za vrijedne rezultate u ratu i poslijeratnoj izgradnji zemlje odlikovan je s više odličja i priznanja.

Noć muzeja u Jasenovcu

Impresivni „Cvijet pod zvjezdama“

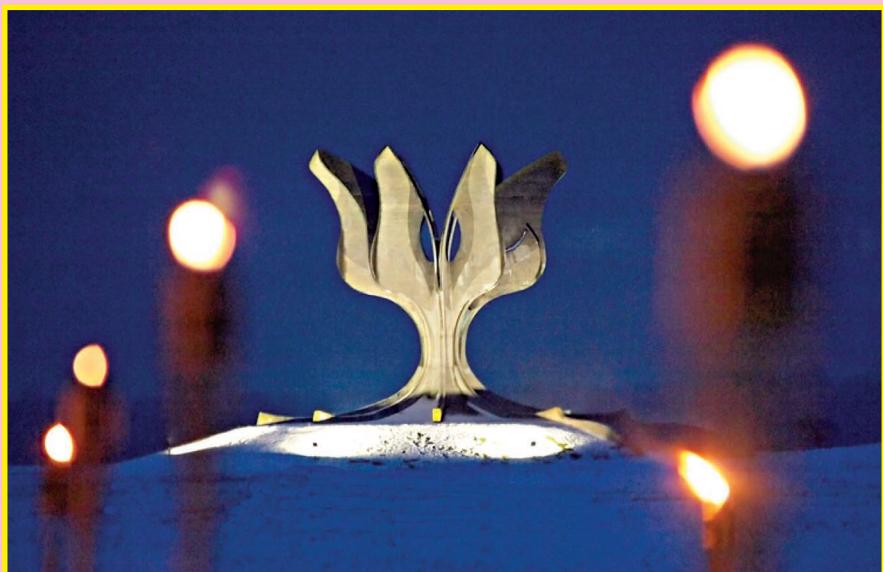
U Spomen području Jasenovac obilježena je 31. siječnja Noć muzeja događanjem nazvanim „Cvijet pod zvjezdama“

Posjetiteljima su se najprije obratile ravnateljica Spomen područja Jasenovac Nataša Jovičić i autorica projekta Suzana Dujić, a nakon toga su učenici Osnovne škole Jasenovac i Osnovne škole Novska, te svi prisutni posjetitelji upalili i pustili u zrak stotinu letećih lampiona što je dalo posebno impresivnu sliku oko Cvijeta spomenika.

Organizator programa povodom Noći muzeja bilo je Spomen područje Jasenovac, u suradnji s Osnovnom školom Jasenovac, Osnovnom školom Novska, Turističkom zajednicom Jasenovac i Općinom Jasenovac.

U sklopu programa posjetitelji su u prostoru Obrazovnog centra Spomen područja Jasenovac pogledali izložbu „Likvidacije u čeliji smrti“ autora Đorđa Mihovilovića, višeg kustosa Memorijalnog muzeja Jasenovac.

Inače, u Spomen-području Jasenovac su, zahvaljujući donaciji Grada Zagreba i gradonačelnika

„Cvijet pod zvjezdama“ u Noći muzeja

Milana Bandića, završeni radovi na uređenju parkirališta i prilazne ceste Muzeju, tako da je i ovogodišnja Noć muzeja bila u novom ruhu.

U zadnje tri godine obavljeni su i drugi radovi na obnovi i uređenju Spomen područja Jasenovac.

U proljeće 2011. renovirane su drvene staze do spomenika Cvijet, za što su Hrvatske željeznice donirale 350 pružnih pragova. Posebna pažnja je posvećena i Romskom groblju u Uštici koje je 2012. godine uređeno, a na groblju je 2013. postavljena i nova spomen-ploča.

Tijekom 2011. i 2012. uređen je i pristup spomeniku na mjestu nekadašnjeg groblja uz Tvrđavukulu u Staroj Gradiški, te lokalitet Dubičke Krečane.

Do kraja 2013. napravljen je elaborat za Staru Gradišku i idejno rješenje koncepcije obnove Tvrđave-kule, projektom koji je prijavljen za financiranje sredstvima iz EU fondova.

Neke zamisli tek čekaju realizaciju, a samo uz adekvatnu podršku moguće ih je ostvariti, tako da Spomen-području Jasenovac bude osigurano ono značajno mjesto koje ima i koje mu povjesno objektivno mora pripadati.

K.S.

Uređen prilaz Muzeju u Jasenovcu

*Obnovljeni spomenik
žrtvama dječjeg logora
u Sisku*

U VRIJEME FAŠISTIČKE OKUPACIJE NA
OVOM MJESTU OSNOVAN JE ZLOGLASNI
LOGOR U KOJEM SU ŽATVARANA DJECA
I MAJKE SA DJECOM

NASILJE GLAD I BOLEST
UNIŠTILI SU OVDJE MNOGE ŽIVOTE
NEVINOG STANOVNITVA IZ SRIJEMA,
SLAVONIJE, KOZARE I BANIJE
U ČAST 20.GOD.USTANKA

SISAK 29.XI.1961.G
SBNOR-4 IV BLOKA

